

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

Puoliksi tehty urheilujuttu

Ennakkosuunnittelun rooli Aamulehden urheilutoimituksessa

Keijo Makkonen

Kulttuurialan opinnäytetyö
Viestinnän koulutusohjelma
Medianomi (AMK)

TORNIO 2010

TIIVISTELMÄ

Makkonen, Keijo 2010. Puoliksi tehty urheilujuttu. Ennakkosuunnittelun rooli Aamulehden urheilutoimituksessa.

Opinnäytetyö. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Kulttuuriala. Viestinnän koulutusohjelma. Sivuja 47. Liitteitä 6.

Tutkin opinnäytetyössäni, millainen on ennakkosuunnittelun rooli urheilutoimittajan työssä päivittäin ilmestyvässä sanomalehdessä. Työni tavoitteena on selvittää, mitä kaikkea ennakkosuunnittelutyöhön kuuluu journalistisessa työprosessissa. Selvitän lisäksi, mitä erityispiirteitä urheilutoimittamiseen kuuluu ennakkosuunnittelun näkökulmasta. Opinnäytetyöni liittyy Aamulehden urheilutoimituksessa suorittamaani työharjoittelujaksoon. Toiminnallisen opinnäytetyöni produktiosuutena käsittelen ja analysoin työharjoittelussani tekemiäni urheilujuttuja ja niiden journalistista työprosessia.

Työni on jaettu kolmeen päälukuun. Ensimmäisessä käsittelen ennakkosuunnittelutyötä yleisesti teorian pohjalta. Toisessa luvussa selvitän ennakkosuunnittelun roolia Aamulehden urheilutoimituksessa ja pohdin urheilutoimittamisen erityispiirteitä suunnittelutyössä. Kolmannessa luvussa käsittelen tarkemmin käytännön ennakkosuunnittelutyötä ennen juttukeikkaa. Valitsin tämän aiheen, koska minua kiinnostaa urheilutoimittaminen ja uutisjuttujen valmistumisprosessi.

Työni pohjautuu media-alan kirjalliseen lähdeaineistoon. Niissä käsitellään ennakkosuunnittelun eri vaiheita, kuten ideointia ja tiedonhankintaa. Lisäksi tein opinnäytetyöhöni neljä tukihaastattelua, joissa haastattelin Aamulehdessä urheilutoimituksen uutispäällikköä ja kolmea urheilutoimittajaa. Reflektoin työssäni omia työkokemuksiani ja toimintatapojani löytämäni kirjalliseen lähdeaineistoon sekä haastateltavieni suosimiin menetelmiin.

Huolellisella ennakkosuunnittelulla on merkittävä rooli lehtijutun onnistumisessa. Ennakkosuunnittelutyötä pidetään tärkeänä myös Aamulehden urheilutoimituksessa ja yksittäisen toimittajan rooli on suuri. Urheilutoimittamisen erityispiirteet, esimerkiksi työn erityinen hektisyys ja toimittajalta vaadittava asiantuntevuus, asettavat suunnittelutyölle omat vaatimuksensa. Myös käytössä oleva aika rajoittaa suunnittelutyötä. Haastattelujen pohjalta tulevaisuudessa ennakkosuunnittelua tehdään enemmän ryhmätyönä, jossa toimittajan yhteistyö uutispäällikön, kollegoiden, kuvaajan ja graafikon kanssa on tärkeää.

Asiasanat: Urheilutoimittaminen, ennakkosuunnittelu, sanomalehti, jutun tekeminen.

ABSTRACT

Makkonen, Keijo 2010. Half-made sports article. The role of planning in Aamulehti's sports section.

Bachelor's Thesis. Kemi-Tornio University of Applied Sciences. Business and Culture. Degree Programme of Media Arts. Pages 47. Appendices 6.

In my thesis I study what the role of planning is in sports journalist's work in a daily newspaper. The aim of my work is to find out what belongs to the planning work in the journalistic work process. I also elucidate the special requirement of sports journalism from the planning point of view. My thesis is related to my practical training which I completed in Aamulehti's sports section. In the product part of my functional thesis I analyze the journalistic working process of sports articles that I made during the practical training.

I have divided my work into three main chapters. In the first chapter I deal with planning work generally based on theory. In the second chapter I discuss the role of the planning work in Aamulehti's sports section and contemplate the special aspects of the planning work in sports journalism. In the third chapter I focus on the practical planning work before making a story. I chose this topic because I am interested in sports journalism and the making process of news stories.

My work is based on literature source material on media arts. The books dealing with this topic are about different phases of planning, such as ideation and sourcing information. For my work I did four background interviews. I interviewed the news editor of the sports section and three sports journalists in Aamulehti. In my thesis I reflect my own work experiences and procedures to the methods that literature source material and interviewed journalists favour.

Good planning work has an important role in the success of a newspaper article. In Aamulehti's sports section the planning work is seen as decisive and the role of an individual journalist is significant. The special aspects of sports journalism, such as the hectic nature of this work and the knowhow required from sports journalist, place their own demands on the planning work. In addition, the scarce time available restricts the planning work. On the basis of the findings from the interviews, the planning work will be more group work in the future. The journalist's co-operation with news editor, colleagues, photographer and graphic artist will be of vital importance.

Key words: sports journalism, planning, newspaper, writing article.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	5
2 LEHTIJUTUN ESIVALMISTELUT	7
2.1 Suunnittelutyö jutun tekemisessä	7
2.2 Ideointi jutun runkona	9
2.3 Tieto helpottaa tiedonhankintaa	12
2.4 Uutisjutun käsikirjoitusrunko ennen haastattelua	14
3 SUUNNITTELUTYÖ AAMULEHDEN URHEILUTOIMITUKSESSA	16
3.1 Aamulehti ja sen urheilutoimitus	16
3.2 Urheilutoimittamisen erityispiirteet	17
3.3 Juttuaiheiden ideointi ja kokoaminen	19
3.4 Yksittäisen toimittajan rooli merkittävä	21
4 ENNAKKOSUUNNITTELUTYÖ KÄYTÄNNÖSSÄ	23
4.1 Ennakkosuunnittelutyön ajankäyttö	23
4.2 Keskustelu ja ryhmätyö ennakkosuunnittelussa	29
4.3 Tuoreita näkökulmia ja reagointia	32
5 ENNAKKOSUUNNITTELUTYÖN HAASTEITA TULEVAISUUDESSA	35
6 POHDINTA	38
LÄHTEET	40
LIITTEET	42

1 JOHDANTO

Minua on aina kiehtonut sanonta ”hyvin suunniteltu on puoliksi tehty”. Yhteen lauseeseen kiteytyy mielestäni melkeinpä ihmisen koko elämä, jossa aina valmistaudutaan johonkin tulevaan. Sanonta pätee niin kaupassa käymiseen, opinnäytetyön tekemiseen kuin urheilusuoritukseenkin. Myös toimittajan työssä minua kiinnostaa se, miten lopputulokseen on päästy, oli se sitten loistava tai epäonnistunut. Siksi halusinkin opinnäytetyössäni selvittää enakkosuunnittelutyötä toimittajan ammatissa.

Suoritin opintoihini liittyvän työharjoittelun Aamulehden urheilutoimituksessa loppuvuodesta 2009. Alusta asti oli selvää, että teen opinnäytetyöni harjoitteluuni liittyen, mutta työn aihe varmistui vasta harjoittelun puolivälin aikaan. Keskustelin opinnäytetyön aiheesta Aamulehden urheilusta vastaavan uutispäällikön Minna Honkalan kanssa. Hän piti aihetta mielenkiintoisena, kannusti tarttumaan siihen ja uskoi siitä olevan hyötyä myös Aamulehden urheilutoimitukselle. Varsinkin jotkut vanhemmat urheilutoimittajat eivät pidä jutun enakkosuunnittelua tärkeänä.

Aiemmin olin opiskelujeni aikana tehnyt puhtaasti urheiluun keskittyvää toimitustyötä kahdella taholla. Kaupunkilehti Meri-Lapin Helmen avustajana toimitin lukuvuoden ajan kerran viikossa lehden urheilusivua. Sen suunnittelutyö oli aluksi päätoimittajaveitoista, mutta varsinkin loppupuolella toimitin sitä alusta loppuun omatoimisesti. Koulun Radio Special-kurssilla tein yksin viikoittaista urheiluohtelmaa, Keken Kuupperia, Radio Aktiivisen Jekkuun. Näitä kahta tuotetta toimittaessa huomasin suunnittelutyön merkityksen ja sen, että siihen pitää kuluu yllättävän paljon aikaa. Toisaalta huomasin hyvän suunnittelutyön nopeuttavan työprosessia. Opiskelujeni aikana havaitsin myös, että urheilutoimittaminen on jollain tasolla muusta toimittamisesta irrallinen saareke. Halusin selvittää, miten se näkyy enakkosuunnittelussa.

Toiminnallinen opinnäytetyö, kuten tämä tässä, on vaihtoehto ammattikorkeakoulun tutkimukselliselle opinnäytetyölle. Tärkeää on, että toiminnallisessa opinnäytetyössä yhdistyvät käytännön toteutus ja sen raportointi tutkimusviestinnän keinoin. Se tavoittelee ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjestämistä tai järjeistämistä. Toiminnallisen opinnäytetyön raportti on teksti, josta selviää, mitä, miksi ja miten on tehty, millainen työprosessi on ollut ja millaisiin johtopäätöksiin on päädytty. Toiminnallisiin opinnäytetöihin kuuluu itse produkti, eli teososa. (Vilka & Airaksinen 2003, 9 & 65.)

Opinnäytetyöhöni kuuluvana produktina käyn raportissa läpi kuutta työharjoittelun aikana tekemääni ja Aamulehdessä julkaistua urheilujuttua. Valotan ja pohdin työssäni niiden ennakkosuunnitteluprosessia ja mietin, olisinko voinut tehdä jotain toisin. Tein työhöni neljä tukihaastattelua työharjoitteluni jälkeen. Haastattelin Aamulehden urheilutoimituksessa uutispäällikkö Minna Honkalaa ja kolmea urheilutoimittajaa: Pekka Aaltoa, Elina Paasosta ja Tapani Saloa.

Haastateltavat toimittajat valikoin pitkälle heidän toteuttamiensa juttujen mukaan. Kaikkien kolmen jutut ovat yleensä toteuttamistavaltaan raikkaita, viihdyttäviä, mielenkiintoisia ja perinteisistä urheilujutuista erottuvia. Sama pätee toisaalta muihinkin Aamulehden urheilujuttuihin. Tärkeää haastateltavien valinnassa oli myös se, että heidän kauttaan pystyi käsittelemään erilaisten juttujen ennakkosuunnittelua.

Tutkimustehtävänäni on selvittää, mitä lehdessä työskentelevän urheilutoimittajan ennakkosuunnitteluun kuuluu ja millainen sen merkitys on Aamulehden urheilutoimituksessa. Tavoitteenani on vastata myös seuraaviin tutkimuskysymyksiin: ”Mikä on yksittäisen toimittajan rooli Aamulehden urheilutoimituksen ennakkosuunnittelussa?”, ”Miten urheilutoimittamisen erityispiirteet näkyvät ennakkosuunnittelussa?”, ”Mitkä ovat urheilutoimittamisen ennakkosuunnittelun suurimmat haasteet?” ja ”Miten ennakkosuunnittelua voitaisiin kehittää tulevaisuudessa?”.

Opinnäytetyössäni on neljä varsinaista päälukua. Ensimmäisessä käsittelen kirjallisuuden ja haastattelujen pohjalta lehtijutun ennakkovalmisteluja. Kuvaan samalla ennakkosuunnittelun roolia journalistisessa työprosessissa. Toisessa luvussa käyn tarkemmin läpi Aamulehden urheilutoimituksen toimintamallia ja ennakkosuunnittelun roolia toimituksessa. Käsittelen myös urheilutoimittamisen erityisvaatimuksia ennakkosuunnittelutyössä. Kolmannessa luvussa tutkin tarkemmin omaa työskentelyäni työharjoitteluni aikana muutaman esimerkkijutun kautta. Samalla peilaan omaa tekemistäni haastattelemini Aamulehden urheilutoimittajien sanoihin ja tekoihin. Viimeisessä luvussa pohdin ennakkosuunnittelun haasteita ja tulevaisuutta.

2 LEHTIJUTUN ESIVALMISTELUT

Toimittaja ei voi kirjoittaa tyhjästä, vaan tekstillä pitää olla sisältö. Toimittajan juttuvalinnassa tärkeää on se, mikä kertoo yhteiskunnan muutoksesta, sillä uutinen on yhdellä ainoalla sanalla määriteltynä ”muutos”. Muutos kertoo sen, mikä ympäristössämme on muuttumassa. Muutosta etsittäessä on huomattava myös sen vastakohta eli pohdittava, mitkä asiat eivät ole muuttuneet, vaikka pitäisi. (Huovila 2005, 70–71.)

Hyvän toimittajan on hallittava kaikki työhön kuuluvat osa-alueet. On esimerkiksi kyettävä keksimään loistavia juttuideoita tuoreista näkökulmista ja osattava etsiä tietoa. Yksikään huipputoimittaja ei ole aloittanut uraansa halliten jo valmiiksi kaikkia taitoja. Toimittajan tarvitsemat taidot eivät siis ole salatiedettä, vaan lähes kenen tahansa opittavissa olevia asioita. (Lintula & Valkama 2009, 168.)

Harva sanomalehden lukija tietää, minkälainen työ lyhyeltä näyttävän lehti uutisen takana on. Ennen jutun kirjoittamista on tehtävä paljon suunnittelu- ja valmistelutyötä. Antti-Pekka Pietilä (2007, 309) kertoo, että lehtitoimittajan työajasta vain noin 10–20 prosenttia kuluu tekstin tuottamiseen ja valtaosa tietojen hankintaan ja muokkaamiseen. Hän muistuttaa, ettei lukija usein edes halua tietää sitä, minkä tuskan ja ponnistuksen takana yksittäinen uutisjuttu voi olla.

Näistä lähtökohdista tutkin sitä, millainen on hyvä ennakkosuunnittelu lehtitoimittajan työssä ja mitä kaikkea siihen kuuluu. Lisäksi pohdin erityisemmin sitä, mitä vaatimuksia hyvä suunnittelutyö asettaa urheilutoimittajalle.

2.1 Suunnittelutyö jutun tekemisessä

Ennakkosuunnittelun ja suunnittelutyön rajaaminen työhöni oli haastavaa, koska en löytänyt mieleistäni sopivaa rajausta mistään lähdekirjasta. Itse lasken ennakkosuunnitteluksi lähes kaiken sen, mitä toimittaja tekee yksittäisen jutun teossa ennen varsinaista uutisen kirjoittamista. Tarkemmin rajaan suunnittelutyön ulkopuolelle vielä haastattelun, koska mielestäni se on toimittajan työssä itsestäänselvyys ja kiinteä osa uutisjutun kirjoittamista. Tarkoitukseni onkin tarkastella, mitä kaikkea jutun tekemisessä voi tehdä ennen, ja ilman, haastattelua.

Käytän opinnäytetyössäni juttu-termiä viittaamaan Jorma Miettisen (1988, 50) mallin mukaisesti pelkästään lehtien sisältämiin juttutyyppeihin. Olen siis rajannut radion ja television ohjelmatyypit työni ulkopuolelle. Toisaalta käsittelen työssäni monimediaisuutta siinä määrin, mitä se Aamulehden urheilutoimituksessa oli esillä.

Juttua laadittaessa toimittaja joutuu käymään läpi siihen sisältyvät vaiheet. Vaiheiden läpi käymisen täydellisyys riippuu monista tekijöistä, kuten tekeillä olevan jutun luonteesta, asetetuista tavoitteista, tarvittavasta ja käytössä olevista voimavaroista ja lehdesä käytöstä olevasta tilasta. (Miettinen 1988, 50.)

Miettinen (1998, 50–51) jaottelee mallissaan jutun tekemisen neljään päävaiheeseen: *lähtökohtien asetteluun, aineiston hankkimiseen, jutun koostamiseen ja jutun hyväksyttämiseen*. Näistä vaiheista tarkastelen työssäni kahta ensimmäistä, tosin aiemmin mainituin soveltuvien osin. Miettinen on järjestänyt mallissaan vaiheet kronologisesti, mutta muistuttaa, että toimitustyö on täynnä vaihtelevia ja ennalta arvaamattomia tekijöitä.

Jutun tekemisen ensimmäinen vaihe on *lähtökohtien asettelu*. Se on eräänlaista yleisen kehyksen luomista jutun tekemistä varten. Tavallisin lähtökohta jutun tekemistä varten on *aihe*, jonka toimittaja saa jostain tai kehittää itse. Aiheeseen liittyy oleellisena osana *näkökulma* tai *idea*; tarkastelukulma, josta aihetta lähestytään. Käytännössä lähtökohtien asettelusta tai määrittämisestä ei paljon puhuta, mutta aloittelevalle toimittajalle siitä saattaa olla hyötyä. (Miettinen 1988, 51.)

Aihevalintaan ja ideointiin liittyy oleellisena osana jutun *painotus*. Toimittajan pitää tietää, miten laajaa ja minkä tyyppistä juttua häneltä odotetaan. On kovin erilaista ryhtyä tekemään pientä juttua lehden sisäsivulle kuin etusivun pääjuttua tai sivun laajuista reportaasia. Toimittajalla on siis jo jutun alkuvaiheessa oltava käsitys siitä, minkälainen hänen jutustaan tulee. (Miettinen 1988, 70.)

Aamulehdessä oman kokemukseni (Makkonen 2010) mukaan lähtökohtien asettelu oli yleensä hyvin tiedossa jo työprosessin alkuvaiheessa. Minulle aihe annettiin monesti ylhäältä päin, enimmäkseen uutispäälliköltä. Toisinaan aihe oli jonkun toisen toimittajan ideoima ja toisinaan itse keksimäni. Näkökulma tarkentui useimmiten juttua tehdessä, esimerkiksi vasta haastattelun jälkeen.

Jutun painotus oli enimmäkseen hyvin tiedossa etukäteen ja se helpotti työprosessia. Toisinaan jutun painotus muuttui kuitenkin työn edetessä ja se aiheutti haasteita. Joskus kävi niinkin, että 2 500 merkin pääjutusta tuli vain noin 1 000 merkin juttu siinä vaiheessa, kun aineisto pidempään juttuun oli jo kasassa ja kirjoitusvaihe edessä. Lopulta kuulinkin, että lehteen sopisi pidempi juttu, mutta työvuoroni oli päättynyt. Toisinaan kävi päinvastoin: jostain aiheesta piti tehdä väkisin pitkä juttu, vaikkei aineksia sellaiseen olisi ollut.

2.2 Ideointi jutun runkona

Anni Lintula ja Meri Valkama (2009, 168–169) nimeävät ideoimiskyvyn yhdeksi toimittajan tärkeimmäksi taidoksi, sillä ilman tuoreita näkökulmia ei synny hyviä juttuja. Aino Suholan, Seppo Turusen ja Markku Variksen (2005, 41–42) mukaan ideointi on keskeinen työväline kaikessa journalistisessa työssä. Ilman kunnon ideaa lehtijuttu olisi heidän mukaansa todennäköisesti pelkkää pölyistä paperia. Myös Tapani Huovila (2005, 70) listaa ideoinnin tiedonhankinnan ohella toimittajan työn tärkeimmäksi osa-alueeksi.

Ideointi on oivaltavan toimittamisen edellytys. Se vaatii aktiivista otetta asioiden käsittelyyn, erilaisten asioiden yhdistelyä ja sovittelua – siis hoksaamista. Ideointi ei ole mikään erillinen tai toimitustyössä ajallisesti rajattava työjakso. Se kulkee koko ajan jutun mukana aiheen kehittelystä aineiston keruuseen ja edelleen sen jäsentelyyn ja jutun kirjoittamiseen ja sen käsittelyyn. Esimerkiksi jutun kuvituksen ideointi yhdessä lehtikuvaajan tai graafikon kanssa alkaa samalla, kun juttua ideoidaan. (Suhola & Turunen & Varis 2005, 42.)

Uutisjutun ideointi voidaan käsittää monella eri tapaa. Tapani Huovila (2005, 70) laskee ideointiin juttuaiheiden löytämisen ja aiheesta päättämisen sekä toisaalta käsittelytavan valinnan. Hän jakaa ideoinnin kolmeen vaiheeseen: juttuideoiden etsimiseen ja idealistien keräämiseen, ideoiden kriittiseen analyysiin sekä toteuttamiskelpoisten ideoiden tarkentamiseen ja kehittämiseen.

Muutoksen löytämiseen ei riitä pelkkä työaika, vaan sen on oltava myös elämäntapa. Muutoksen tai poikkeuksen löytäminen vaatii ympäristön ja yhteiskunnan jatkuvaa tarkastelua ja juttuidean etsimistä. Lisäksi se vaatii hyvää yleissivistystä, hoksaamista ja älyä. Toimittajan työ on havainnoida muutoksia, yhdistää ne yleissivistykseensä ja am-

matissaan hankkimansa tiedon avulla niiden taustaan sekä kertoa ne vastaanottajalle. (Huovila 2005, 71–72.)

Kokemattomat ideojat ajattelevat usein, että hyvä juttu voi syntyä vain uudesta tai oudosta aiheesta. Hyvä juttu ei kuitenkaan vaadi valtiosalaisuuden paljastamista ja eläinlajilöydystä. Monet hyvät jutut on jalostettu varsin arkisista asioista. Neronleimauksia pulpahtaa mieleen usein varsinkin silloin, kun niitä ei aktiivisesti mieti, siksi juttuideat kannattaa kirjata muistiin. Ideoita voi rustata mihin tahansa, kuten nenäliinan kulmaan tai kännykkään. Kätevintä on kuitenkin pitää mukana pientä vihkoa, johon ideat kirjaa (Lintula & Valkama 2009, 169.)

Anni Lintula ja Meri Valkama (2009, 168–174) tarjoavat teoksessa Nuoren toimittajan eloonjäämisopas vinkkejä ideointiin. He muistuttavat, että hyvä ideointikyky on toimittajalle elinehto: erityisesti freelance-toimittajat saavat toimeksiantoja nimenomaan hyvien ideoidensa ansioista. Ideoita voi löytää esimerkiksi omasta tai naapureiden elämästä, netistä tai mielipidekirjoituksista tai vaikka yleisten vessojen seinäkirjoituksista.

Ideoinnissa oleellista ovat myös asioiden kääntäminen pääläelleen ja toistuvista tapahtumista uuden ytimen etsiminen. Kun muutosta ja muuttumattomuutta etsitään, voidaan ideointi määritellä ”olemassa olevien asioiden yhdistämiseksi uudella tavalla”, ”järjestyksessä asioiden kääntämiseksi pääläelleen” tai ”olemassa olevien itsestäänselvyyksien kyseenalaistamiseksi”. (Huovila 2005, 73.)

Erityisen tärkeää ideointi on käsiteltäessä jatkuvasti toistuvia tapahtumia, joiden käsittelytapa uhkaa muuttua rutiininomaiseksi puurtamiseksi. Ellei ajatuksen anneta virrata vapaasti, ammattitaidoksi sanottu rutiini tappaa uudet näkökulmat jo ennen niiden syntymistä. (Suhola ym. 2005, 42.) Esimerkiksi äitienpäivästä kirjoitetaan usein samalla tavalla kuin aiemminkin, jolloin aikaa myöten jutut alkavat toistaa itseään. Se ei ole tiedonvälityksen kiinnostavuuden eikä asiasisällön pohjalta välttämättä järkevää. Vanhan käsittelytavan sijaan on etsittävä uusia käsittelytapoja, jotka myös tuovat asiaan uutta syvyyttä. (Huovila 2005, 73.)

Urheilutoimituksissa rutiinit vaanivat joka päivä. Kun selostetaan jopa kolme jääkiekkottelua viikossa, pitää pysähtyä katsomaan, mitä ja miten peleistä kirjoittaa. (Suhola ym. 2005, 42.) Siksi esimerkiksi Aamulehden palloilulajien selostuksissa on jo pidempään käytetty tyyliä, jossa joku yksittäinen seikka nostetaan itse pelitapahtumia tärkeämmäk-

si. Joskus selostuksen pääjuttu voi olla tehty jopa etukäteen ja pelitapahtumista kerrotaan kainalojutussa. Pääsyy tähän on se, että lehti ilmestyy aamulla ja siihen mennessä ottelutapahtumat on voinut katsoa jo esimerkiksi televisiosta, teksti-tv:stä tai netistä. (Honkala 2010.)

Aivoriihi – englanniksi *brainstorm* – on vuosikymmeniä vanha tapa kerätä ideoita ihmisjoukolta. Väki huutelee hulluakin hullumpia ideoita ja kirjuri kirjaa ne ylös ja laittaa näkyville. Esillä olevat ideat provosoivat ja stimuloivat aivomassaa. Yksi idea siittää toisen, pätkähullu idea saattaa synnyttää hieman järkevämmän ja aikaa myöten idea ei olekaan enää niin hullu. Aivoriihin tärkein varoitus on se, ettei hulluimpiakaan ideoita saa kritisoida. (Kotilainen 2003, 117.) Huovila (2005, 70) muistuttaa, että mitä pitemmälle olennaisen ja vastaanottajan kannalta merkittävään tietoon ideoiden tarkentamisessa ja kehittämisessä päästään, sitä parempi juttu saadaan aikaiseksi.

Käytännön työssä huomasin, että koko toimituksen – edes pelkän urheilutoimituksen – yhteiselle ideointipalaverille on monien usein vaikea löytää aikaa. Kotilainen (2003, 117–118) muistuttaakin, että ideoita voi heitellä kahdenkeskisen tapaamisen lisäksi esimerkiksi sähköpostitse tai nettikeskustelussa. Aivoriihen voi toteuttaa yksinkin. Kirjaa vain paperille tai tietokoneen ruudulle näkyville kaikki tajunnan virrasta pulppuavat ideansa. Ne poikivat uusia ideoita, kunhan muistaa, että itsekritiikki on kielletty. Kun yhden ihmisen ideatiimi on suoltanut tietyn määrän ideoita, pidetään tauko ja aletaan kerätä joukosta järkevimmän tuntuksia. Lehtijuttujen ideointi onnistuu hyvin näinkin.

Itse ideointiin prosessin ympäristöllä ei juuri ole vaikutusta. Ensin pitää olla ongelma, joka täytyy rajata ja tutkia. Sille etsitään ratkaisuja muun muassa vanhojen kokemusten ja samanlaisten tapahtumasarjojen avulla. Ryhmätyöskentely sopii ideointiin erittäin hyvin. Yhteisissä ideointipalavereissa kaikki ajatukset ovat yhtä arvokkaita ja ne kaikki kirjataan. Monen idean kehittäminen tuotteeksi edellyttää, että ideoitsija itse on halukas sitoutumaan jutun työstämiseen. (Suhola ym. 2005, 45–47.)

Tärkeintä ideoinnissa on, että toimittaja nopeasti hoksaa, mikä on ajankohtainen, kiinnostava ja merkittävä aihe. Monia uutisaiheita suorastaan tyrkytetään toimituksen käyttöön: faksit ja sähköpostit suoltavat tiedotteita, tietoverkot juoruavat huhuja ja totuuksia, viranomaiset järjestävät tiedotustilaisuuksia ja yleisövinkit kertovat onnettomuuksista. Toimitus ei kuitenkaan voi luottaa pelkästään ulkopuoliseen vetoapuun. (Suhola ym. 2005, 47.)

2.3 Tieto helpottaa tiedonhankintaa

Jutun tekemisen toinen vaihe Miettisen (1988, 82) mallin mukaan on *aineiston hankinta*. Toimittajalla on jo käsitys siitä – vaikka ylimalkainenkin – minkälainen hänen jutustaan tulee. Toimittaja tietää näkökulmansa, jutun rakenteen ja painotuksen. Sitä taustaa vasten hän hankkii aineistoa. Aineiston hankinta on jutussa tarvittavien tietojen, kuvien ja muiden aineistoiden aktiivista ja suunnitelmallista kokoamista.

Aineiston hankinnan jutun teon vaiheena Miettinen (1988, 90) jakaa *suunnitteluun, toteutukseen ja esteisiin*. Tässä vaiheessa tulee esille aiemmin mainitsemani suunnittelutyön raja-
 us. Miettisen mallin suunnitteluvaihe on vielä – nimensä mukaisestikin – mielestäni suunnittelutyötä, mutta toteutusvaihe vain osittain.

Juttuaan varten toimittaja tarvitsee aina tietoja. Lisäksi jutussa on usein kuvia tai muunlaista visualisointia, kuten grafiikkaa ja piirroksia. Aineiston hankinnan suunnitteluvaiheen tarkoitus on pysäyttää toimittaja hetkeksi pohtimaan, mistä eri lähteistä hän parhaiten voisi saada tarvitsemansa aineistot. Usein tämä tapahtuu jo ideointivaiheessa, samalla kun täsmennetään jutun näkökulmaa. (Miettinen 1988, 90.)

Miettinen (1988, 90–91) jakaa mallissaan aineiston hankinnan suunnittelun kolmeen osaan: *tarvittavan sisällön määrittelyyn, lähteiden valintaan ja aineistojen hankinnan organisointiin*. Toisin sanoen toimittajan pitää määritellä mitä tietoa ja kuvaa tarvitaan, mistä ne hankitaan ja miten ne kootaan. Hankittavan tiedon luonne, tarvitaanko esimerkiksi faktoja, tulkintaa tai mielipiteitä, määräytyy jutun idean ja näkökulman mukaan.

Vaikka kuvan ja grafiikan käyttö lehtijutun yhteydessä oli minulle entuudestaan tuttua, yhteistyö kuvaajan tai graafikon kanssa oli harjoittelussani erilaista. Aiemmin olin käynyt muutaman kerran kuvaajan kanssa yhdessä juttukeikalla, mutta yhteinen työskentely toimituksessa oli melko uutta ja siksi vaati myös totuttelua. Tajusin tämän yhteistyön merkityksen suunnitteluvaiheeseen vasta harjoittelun loppupuoliskolla. Harjoitteluni alkupuolella kävi usein niin, etten koskaan tavannut juttuni kuvittajaa.

Kun toimittaja on määritellyt työnsä lähtökohdat ja suunnitellut aineiston hankinnan yksityiskohdat, on aika ryhtyä kokoamaan tarvittavaa aineistoa juttua varten. Toimittajan tulee koota aiheeseensa liittyvää tietoa ennakkoluulottomasti, laajalta alalta ja monia eri lähteitä käyttäen aina kun se on mahdollista ja tarpeellista. (Miettinen 1988, 96–98.)

Aineistoa varten tarvitaan erilaisia uutislähteitä, joita ovat muun muassa viranomaiset, kansalaiset, tiedotustilaisuudet, internetin sisältämä aineisto, arkistot, tilastot, kirjat, omat ja naapurien kokemukset. Toimittajan tehtävä on tarkastella lähteitään ja valmiina saamansa aineistoa kriittisesti. Esimerkiksi käytettävissä oleva aika saattaa ratkaista sen, mitä lähteitä käytetään. Mitä laajemmasta juttukokonaisuudesta on kyse, sitä moninaisempia lähteitä toimittaja käyttää. (Suhola ym. 2005, 53.)

Vaikka jokainen meistä tekee jatkuvasti havaintoja, suomalainen toimittaja on perinteisesti pelännyt omien aistiansa käyttöä. Ei ole rohjettu kirjoittaa siitä, mitä nähdään, kuullaan tai tunnetaan erilaisissa tapahtumissa. Lehtijuttuihin toimittajan omat havainnot pääsevät valitettavan harvoin ja yleensä vain pieninä reportaasia värittävinä ja kirjoittajan persoonaa korostavina osina. (Suhola ym. 2005, 53–54.)

Kuitenkin toimittajan havainnot ovat äärettömän tärkeitä. Esimerkiksi jääkiekko-ottelusta tai teatteriesityksestä toimittaja laatii kyllä jutun, joka perustuu hänen omiin havaintoihinsa, mutta samoin pitäisi tehdä muistakin tapahtumista. Kun toimittaja on hankkinut tietoa tapahtumapaikalla käyden, jutussa täytyy olla läsnäolon tuntua. Koska havainnointitapahtumat ovat yleensä varsin arvaamattomia ja nopealiikkeisiä, on havainnointiinkin usein syytä valmistautua etukäteen. (Suhola ym. 2005, 54, 56.)

Havainnoimalla ja kaikkia aistejaan seuraamalla toimittaja voi saada tilanteesta irti sel-laista tietoa, jota ei muuten saisi. Jos havainnoitsija tiedostaa menetelmänsä rajoitukset ja suhtautuu avoimin mielin eteen tuleviin tilanteisiin, on käytössä varsin nopea aineis-ton keruutapa. Myös lukeminen on sellainen osa tiedonhankintaa, että toimittaja ei vält-tämättä edes huomaa omaksuvansa uusia pilareita juttunsa sisällölliseksi perustaksi. Osa luetusta on pelkkää taustatietoa, mutta paljon on myös silkkaa faktaa tai mielipiteellistä aineistoa. (Suhola ym. 2005, 56–57.)

Valmistautuessaan haastatteluun toimittaja voi kerätä taustatietoja myös jututtamalla henkilön lähipiiriä tai tarkistamalla arkistoista, mitä henkilöstä on mahdollisesti kirjoi-tettu aiemmin. Lehtitalon oman sähköisen arkiston lisäksi monipuolista taustatietoa saa kätevästi internetistä. Netistä tietoa hankkiessaan toimittajan on suhtauduttava tiedon oikeellisuuteen hyvin kriittisesti. (Suhola ym. 2005, 75–76.)

2.4 Uutisjutun käsikirjoitusrunko ennen haastattelua

Uutisjutunkin voi – juttutyypistä riippuen – käsikirjoittaa etukäteen. Toisin sanoen siihen voi suunnitteluvaiheessa hahmotella päässä tai paperilla jutturungon. Silloin, kun tietää, että jutun kirjoittamisessa tulee kiire, jutun rakennetta kannattaa miettiä hyvinkin tarkkaan (Salo 2010). Se nopeuttaa jutun teon eri vaiheita, kuten haastattelukysymysten laatimista.

Työharjoittelussani minulle tuli vastaan tilanteita, joissa tällaisesta toimintamallista oli suuri apu. Yhdessä tapauksessa sain sovittua haastattelun ajankohdaksi kello 15.30, eli 1,5 tuntia ennen työvuoroni loppumista. Olin vielä lähdössä kyseisenä päivänä suoraan töistä junalle, joten kirjoitin jutun hyvin pitkälle ennen haastattelua. Tein faktalaatikon ja jätin juttuun tyhjät kohdat niihin, joissa oli tarkoitus käyttää haastateltavan suoria lainauksia tai kommentteja. Ja mietin tarkkaan, mitä haastattelussa oli tarkoitus kysyä. (Liite 1.) Lopulta oli onni, että toimin näin, sillä haastattelu siirtyi vielä 45 minuuttia alkuperäisestä.

Kun jutun kirjoittamisessa ollaan niin pitkällä, että aihe ja sen rajausta ovat selvillä, jutulle voidaan luoda luuranko. Lauri Kotilainen (1998, 55) neuvoa luomaan jutulle kirjoitusvaiheen aluksi työotsikko, josta ilmenee käsiteltäväksi aiottu teema. Sen jälkeen luodaan väliotsikot, jotka toteuttavat teeman päämäärät. Siinä on jutun runko, tai luuranko, jonka ympärille tarvitaan lihaa, eli teksti ja kuvat.

Haastattelu on toimittajan keskeisin tiedonhankintatapa, koska sen avulla on mahdollista saada ajanmukaista tietoa nopeasti suoraan asiantuntijalta. Haastattelu voidaan tehdä joko henkilökohtaisesti, puhelimitse tai myös kirjallisesti, jolloin yleensä käytetään sähköpostia. Haastatteluun on valmistauduttava huolellisesti. Valmistautuminen on haastateltavan mielenkiinnon herättämisen ja haastattelun onnistumisen ehdoton edellytys. (Huovila 2005, 79–80.)

Haastattelu tekee mahdolliseksi uutisoinnin ennen kuin uutinen on edes tapahtunut. Tavallisesti haastattelukysymyksistä ja -vastauksista toimitetaan juttu, jossa käytetään vain osittain suoria lainauksia. Siksi toimittajan on tarkoin mietittävä, miten hän muuttaa keskustelun lehtijutuksi. (Suhola ym. 2005, 66–67.) Mielestäni toimittajan pitää usein jutun teossa toisin sanoen tietää – tai ainakin aavistella – mitä haastateltava tulee vastaamaan. Silloin ennakoiva jutturungon tekeminen hyvin pitkälle on mahdollista.

Toimittaja hankkii ensiksi riittävät taustatiedot asiasta ja haastateltavasta. Toiseksi toimittaja jäsentää juttuidean pohjalta haastattelun ydintä ja kirjaa kysymykset sekä pohtii mahdollisia jatkokysymyksiä. Jotta jutusta tulee riittävän monipuolinen, toimittajan pitää jo suunnitteluvaiheessa ennakoida sitä, mitä tietoja hän haluaa taustatietoina ja mitä suorina lainauksina. (Huovila 2005, 80.)

Haastattelun huolellinen valmistautuminen säästää sekä toimittajan että haastateltavan aikaa ja syventää keskustelua niin, että itse jutusta tulisi mahdollisimman antoisa lukukokemus. Ennakkovalmistelut tarkoittavat sitä, että toimittajalla on mielessään jo tiedetyt tosiasiat ja hänellä on mukanaan kysymyspatteri, puolenkymmentä aiheeseen liittyvää kysymystä. Se toimii ylimalkaisena käsikirjoituksena ja auttaa muistamaan esille nostettavia aiheita. Kysymysrungon ensimmäiset kysymykset ovat yleensä selkeitä ja loogisia ja niiden joukkoon kätkeytyvät vanhat tutut mitä, missä, milloin, miten, miksi ja kuka. (Suhola ym. 2005, 68–69.)

Kun toimittajalla on taustatiedot selvillä ennen haastattelua, hän voi puuttua vain oleellisimpiin kysymyksiin ja kaivaa niihin perinpohjaista selvitystä. Samalla hän voi ottaa esille kysymyksiä, joihin ei lähdeaineistosta ole löytänyt vastausta. Näin toimittaja voi käsillään olevia tietoja yhdistelemällä havaita joitakin kokonaan uusia asioita. Tällainen ajatustyö helpottaa toimittajaa jakamaan voimavaransa järkevästi. (Miettinen 1988, 97.)

Toisaalta jokaisella toimittajalla on haastatteluun valmistautuessa oma toimintamallinsa, joka muodostuu haastatteluja tekemällä. Yhtä ainoaa oikeaa tapaa ei ole. Aamulehden urheilutoimittaja Elina Paasonen (2010) kertoo, että hän tekee tosi harvoin valmiita kysymyksiä haastatteluihin. Hänen mukaansa paras haastattelu tulee, kun keskustelu lähtee vähän rönsyilemään. Silloin toimittaja voi huomata kesken haastattelun, mikä tulee olemaan hänen juttunsa ydin ja alkaa ohjata keskustelua siihen suuntaan. Paasonen käyttää haastatteluun valmistautuessaan enemmän mind map-tekniikkaa, joka auttaa varsinkin laajoissa haastatteluissa. Valmiita kysymyksiä hän tekee lähinnä silloin, kun haastattelukieli ei ole suomi tai kyseessä on laaja puhelinhaastattelu.

Kiinnostavan ja sisällöllisesti hyväksyttävän tekstin kirjoittaminen on perimmältään prosessi. Kaikki taustatyö palvelee sitä, että seuraavaksi on mahdollisuus kirjoittaa itse juttu ja sen elementit. (Suhola ym. 2005, 126.)

3 SUUNNITTELUTYÖ AAMULEHDEN URHEILUTOIMITUKSESSA

3.1 Aamulehti ja sen urheilutoimitus

Vuonna 1881 perustettu Aamulehti on Suomen toiseksi suurin 7-päiväinen sanomalehti. Tampereella ilmestyvä poliittisesti sitoutumaton maakuntalehti tavoittaa joka päivä lähes 313 000 lukijaa. Keskeisen levikkialueen muodostaa Pirkanmaan maakunta, jonka johtava media Aamulehdestä on historiansa aikana kehittynyt. (Kustannus Oy Aamulehti, 2010.)

Aamulehteä julkaisee Kustannus Oy Aamulehti, joka kuuluu Alma Media-mediakonserniin. Konsernin lehdet tekevät monipuolista yhteistyötä. Se näkyy esimerkiksi juttujen vaihtona sekä yhteisinä koulutushankkeina. (Kustannus Oy Aamulehti, 2010.) Muita Alma Median lehtiä ovat esimerkiksi Iltalehti, Kauppalehti, Satakunnan Kansa, Pohjolan Sanomat ja Lapin Kansa (Alma Media, 2010). Aamulehden päätoimitus sijaitsee Tampereella. Aluetoimitukset ovat Valkeakoskella, Orivedellä, Mäntässä, Virroilla, Parkanossa ja Vammalassa. Vuonna 2007 käynnistyi Helsingissä Alma Median lehtien yhteinen yhteiskunnallinen toimitus. (Kustannus Oy Aamulehti, 2010.)

Aamulehden journalistisen sisällön – jutut, kuvat ja grafiikan – tuottaa sen toimitus. Se kokoaa lehden ja hoitaa sivutaiton. Toimitus on jakautunut osastoihin, joiden tehtävät poikkeavat toisistaan. Osastoja ovat esimerkiksi toimituksen johto, kotimaa, Tampere ja naapurit, talous, kulttuuri, Tänään, urheilu, erilaiset liitelehdet ja www.aamulehti.fi. Osastojaolla on pitkät perinteet, sillä Aamulehteen tuli osastojako jo vuonna 1892. Aamulehden toimituksessa on noin 160 vakituista toimittajaa. Lisäksi lehti työllistää kymmeniä osa-aikaisia, määräaikaisia ja avustajia. (Kustannus Oy Aamulehti, 2010.)

Toimitus saa juttunsa useista eri lähteistä. Materiaalia tuottavat omat toimittajat, kuvaajat, graafikot, avustajat, alihankkijat, uutistoimistot (STT, AP, Reuters), Sunday Times ja kuvatoimistot (com.pic, Lehtikuva, Reuters, EPA, Getty Images). Toimitus myy myös materiaalia, kuten teemasivuja ja päivittäisiä tv- ja radiosivuja, muille lehdille. (Kustannus Oy Aamulehti, 2010.)

Aamulehden toimituksen työ suunnitellaan tarkasti ja ennakoiden. Esimerkiksi ylihuomisen lehden juttulista valmistuu jo tänään kello 15. Aamupalaverit ja työnjako pide-

tään joka aamu kello 9–10, jolloin uutistilanne päivitetään. Toimittajien työaika on eri vuoroissa päivittäin kello 7–24. Lehden viimeinen sivu valmistuu kello 23.10 (perjantaisin kello 22.55), jonka jälkeen voidaan tehdä vielä joitakin muutoksia, eli ottaa lehden toinen painos. (Kustannus Oy Aamulehti, 2010.)

Aamulehden urheilutoimituksen kokoonpanoon kuuluu uutispäällikkö ja seitsemän vakituista urheilutoimittajaa. Lisäksi Tampereella on muutama avustaja, jotka tekevät juttuja lajien mukaan. Aamulehdellä on omat avustajat jääkiekossa niillä paikkakunnilla, joilla Tampereen Ilveksellä ja Tapparalla on vieraspelejä, mutta esimerkiksi koripallossa niitä ei enää ole. (Honkala 2010.)

Aamulehdessä vuodesta 1985 asti vakituksena urheilutoimittajana työskennellyt Tapani Salo (2010) kertoo, että urheilutoimituksen väki on hänen työaikanaan puolittunut. 80-luvulla Aamulehdessä oli kymmenen vakituisen urheilutoimittajan lisäksi neljä määräaikaista, jotka tekivät kuitenkin täysiä työvuoroja. Toisaalta myös Aamulehden urheilusivujen käytössä oleva sivumäärä on pienentynyt. Aamulehden urheilusta vastaavan uutispäällikön Minna Honkalan (2010) mukaan aiemmin sivuja saattoi viikonloppuisin olla 5–6, niin nyt niitä on 3–4. Viikolla sivumäärä vaihtelee 1,5 ja 2,5 sivun välillä. Päälehden sivumäärä on päivittäin 28–64 (Kustannus Oy Aamulehti, 2010).

3.2 Urheilutoimittamisen erityispiirteet

Urheilutoimittamisessa on Aamulehdessä – kuten muissakin sanomalehdissä – havaittavissa selvät erityispiirteet muuhun toimitustyöhön verrattuna. Esimerkiksi työn rytmi on selkeästi ilta- ja viikonloppupainotteista. Honkalan (2010) mukaan jokainen tietää työn rytmin jo tullessaan, joten urheilutoimittajalle se on ammatinvalintakysymys. Hän on havainnut, että Aamulehdessä urheilutoimittajat ovat sen verran sitoutuneita työhönsä, että haluavat tulla töihin tiettyinä päivinä riippumatta siitä, onko arki vai viikonloppu.

Urheilutoimittajissa asiantuntevuus on selvästi korostunutta ja kaikki urheilutoimittajat ovat tavallaan asiantuntijatoimittajia. Samoja piirteitä on taloustoimituksessa, jossa joku seuraa esimerkiksi paperiteollisuutta tai kulttuuritoimituksessa, jossa jonkun vastuualueena voi olla vaikkapa teatteri. (Honkala 2010.)

Tämän vahvistaa myös urheilujournalismia tutkinut Seppo Pänkäläinen (1998, 4–8), jonka mukaan ensimmäiset urheilusta kirjoittaneet toimittajat olivat urheiluaktiiveja tai

järjestöihmisiä. Urheilutoimittamisessa säilyi pitkään perinne, jossa urheilutoimittajilla oli takanaan aktiiviura. Urheilutoimittajia arvosteltiin siitä, että he tietävät enemmän urheilusta kuin journalismista. Nyt *urheilujournalismista* on edetty *urheilujournalismiin*. Myös juttutyypit ovat muuttuneet asiamiesten selostuksista ammattilaisten analyysihin (Koljonen 2000).

Sitä, että toimittajilla on valtavasti pohjatietoa, voidaan pitää sinällään hyvänä asiana. Toisaalta liiallinen eriytyminen on huono asia. Lajien välillä liikkuminen jää liian vähäiseksi, jos joku on pelkästään jääkiekkotoimittaja ja toinen kirjoittaa vain yleisurheilusta. Oletus on kuitenkin se, että esimerkiksi koripallotoimittaja on kykenevä tekemään jutun jääkiekko-ottelusta. Kaikkien urheilutoimittajien pitäisikin olla yleistoimittajia ja ennen kaikkea uutistoimittajia. (Honkala 2010.)

Liiallinen asiantuntemus voi myös sokaista urheilutoimittajan. Urheilun asioissa voidaan olla liian syvällä, eikä aina hoksata uutista. Honkalan (2010) mukaan Aamulehden urheilutoimituksen suurin synty onkin se, ettei huomata kahvipöytäkeskustelussa puhuttavien asioiden kiinnostavan muitakin. Toinen suuri synty on mennä johonkin lajiin niin syvälle, että asioita pidetään itsestään selvyytenä. Toimittajat unohtavat olevansa toimittajia eikä tiedottajia. Siinä mielessä vanha urheilutoimittamisen perinne näkyy Aamulehden urheilutoimituksessa vahvasti edelleen.

Urheilutoimittamista tehdään usein aika kiireellisellä aikataululla, kun lähes kaikki urheilutapahtumat ovat iltaisin ja lehti menee painoon pian niiden jälkeen. Urheilutoimittamisen suurin haaste on Salon (2010) mukaan juuri siinä, että siinä täytyy olla aika nopea. Esimerkiksi jääkiekon SM-liigapeli alkaa normaalisti arkena kello 18.30 ja päättyy noin kello 21. Sen jälkeen jutun tekeminen seuraavan päivän lehteen on noin tunnin ruutistus.

Myös Aalto (2010) korostaa urheilutoimittamisen erityispiirteistä työn hektisyyttä. Urheilutoimituksessa työ on enemmän kiireen kanssa taistelua. Kuten vanhemmat kollegat sanovat, niin pitää vaan tietystä vaiheesta ”hoitaa putiikki”. Kun kello tikittää, ei voi jäädä pohtimaan, vaan pitää tehdä nopeita päätöksiä jutun sisällön suhteen. Se korostuu urheilutoimittajan työssä enemmän kuin päivävuoroja tekevällä, jolla on enemmän aikaa viilata juttujaan.

Kiireellisen aikataulun vuoksi myös hyvä ennakkosuunnittelu on urheilutoimittamisessa äärimmäisen tärkeää. Silloin on valmiina jotain, johon tukeutua. (Aalto 2010.)

3.3 Juttuaiheiden ideointi ja kokoaminen

Aamulehden urheilutoimituksen juttuaiheista ja -ideoista iso osa tulee toimittajilta. Lisäksi niitä ideoidaan päällikkökokouksessa ja ”varastetaan” muilta. Lukijoilta tulee jonkin verran vinkkejä, mutta urheilutoimitukseen niitä tulee vähemmän verrattuna Aamulehden uutispuoleen. Se johtuu ehkä siitä, että lukijat mieltävät urheilujournalismin edelleen selostamisjournalismiksi. Toivottavaa on, että lukijoiden vinkkejä tulisi enemmän. (Honkala 2010.)

Toisaalta Aalto (2010) muistuttaa, että Aamulehti on suunnittelupainotteinen organisaatio. Iso osa uutisaiheista ja -ideoista tulee keskusjohtoisesti. Ja sitten ovat lajivastaavat, jotka taas koordinoivat omia lajejaan, eli sieltä tulee juttuaiheita. Aiheita ja -ideoita tulee hänen mukaansa kahden kanavan kautta. Ensinnäkin niitä tulee osaston sisältä, lajivastaavien tai keskustelun kautta ja toisaalta uutispäällikön ja keskusjohdon kautta. Myös lukijoiden vinkkejä hyödynnetään, jos niitä sattuu tulemaan.

Aamulehden urheilutoimituksessa päivävuorolaisia on niin vähän, ettei toimitus pidä varsinaista aamupalaveria. Uutispäällikkö ja päivävuorolaiset pitävät lähinnä kahdenkeskeisiä neuvotteluja siitä, että mitä tehdään. Suurin osa urheilutoimittajista tulee ilta- vuoroon puoli neljän maissa. Silloin pidetään iltakokous, jossa katsotaan, mitä tulee mihinkin. Iltavuorossa yksi urheilutoimittajista on ns. osastovuorolainen, joka seuraa uutisvirtaa ja vastaa siitä, mitä lehteen lopulta laitetaan mihinkin. (Honkala 2010.)

Päivävuoro on yleensä tavallinen uutisvuoro.. Toisaalta päivävuorot voivat olla myös ennakko- tai projektivuoroja, joissa tehdään juttuja pidemmällä tähtäimellä. Iltavuoroina on perinteisen selostusvuoron lisäksi esimerkiksi taittovuoro ja illan uutisvuoro. Honkalan (2010) mukaan erilaisia työvuoroja on Aamulehden urheilutoimituksessa liikaa ja niissä olisi varaa karsiakin. Toisaalta puhtaille uutisvuoroille ei toimituksen resursseissa ole niin paljon mahdollisuuksia kuin olisi tarvetta.

Kesäkuussa 2009 Aamulehden urheilutoimituksen uutispäälliköksi tullut Honkala (2010) kertoo yrittäneensä pitää syksyn aikana kuukausikokouksia koko urheilutoimi-

tuksen kesken. Salon (2010) mukaan kuukausipalaverikäytäntö on ollut Aamulehdessä vaihtelevaa. Välillä sitä on yritetty viritellä, välillä se on kuollut täydellisesti ja nyt taas herätetty henkiin. Hän on huomannut, että käytäntö virkistyy ja tihentyy isojen kisojen, kuten nyt Vancouverin talviolimpiakisojen alla.

Aamulehden urheilutoimituksen kuukausipalaverissa mietitään tulevia pitkä- ja lyhytaikaisia projekteja, joita voisi tehdä. Sinne saa tuoda omia ideoita ja niitä kehitetään mahdollisuuksien ja työvoiman puitteissa. (Salo 2010.) Olin harjoittelujaksosi aikana mukana kahdessa kuukausipalaverissa. Kummallakin kerralla joku urheilutoimittajista oli estynyt pääsemästä paikalle.

Aalto (2010) kertoo, että kuukausittaisten palaverien järjestämisessä ongelmana on työvuorojen sovittaminen. Työskennellessään vuoden Aamulehden Sunnuntai -liitteessä hän huomasi, että palavereja on huomattavasti enemmän kuin uutistyoissa. Toisaalta palaverien ja ryhmätyön käyttö ideoinnissa on siellä huomattavasti helpompaa, kun kaikki ovat samaan aikaan päivävuorossa töissä. Myös työn luonne on erilainen, kun tehdään yksi lehti viikon ponnistuksena. Päivittäisten palaverit on kuitenkin urheilutoimituksessa saatu Aallon mukaan syksyn aikana pyörimään suhteellisen hyvin.

Toimituksen tietokoneissa on ennakoivaa taittoa auttava Doris-toimitusjärjestelmä, joissa on Job-niminen työsuunnitteluohjelma. Aamulehden urheilutoimituksella on määritellyt painopistelajit ja heillä omat lajivastaavat, jotka seuraavat ja vastaavat erityisesti kyseisistä lajeista. Urheilussa on paljon päivään sidottuja tapahtumia, pelejä, kisoja ja turnauksia, jotka lajivastaavat merkitsevät Jobiin.

Jobissa on urheilutapahtumien lisäksi kaikki seuraavan päivän työt ja lyhyt kuvaus niistä. Jobissa kuljetetaan myös mukana seurattavia uutisaiheita, jotka ovat tosin siellä vähän vaihtelevasti. Doriksessa on erikseen oma urheilun vuosilista, mihin lajivastaavat täydentävät omista lajeistaan. Mutta järjestelmän huono puoli on se, etteivät urheilun vuosilistan merkinnät siirry itsestään Jobiin. Eli sieltä saattaa jotain mennä lopulta toimituksen ohi, kuten harjoittelujaksollani muutamaan kertaan kävikin.

Tämä urheilutapahtumakalenteri määrittää suunnittelutyötä paljon siinä mielessä, että esimerkiksi työvuorolistat rakennetaan sen mukaan, mitä pelejä ja tapahtumia on tulossa. Tietty määrä porukkaa on oltava aina töissä. Suunnittelutyön organisointi ja lajien seuranta eivät ole Aamulehden urheilutoimituksessa vielä riittävän tehokkaita. Välillä

saattaa joku asia jäädä hoksaamatta ja juttu jostain melko merkittävästäkin aiheesta tai tapahtumasta tekemättä. Siksi ne pitäisi heti kirjoittaa ylös. (Honkala 2010.)

Kun pelien ja muiden tapahtumien ajankohdat tiedetään, ne eivät varsinaisesti tule uutisena. Honkalan (2010) mukaan urheilutoimituksessa ei tarvitsekaan keksiä pyörää koko ajan uudelleen, kuten joillakin muilla osastoilla. Vastaavasti näkökulmien hakeminen juttuihin, jotka kalenterissa jo on, vaatisi enemmän suunnittelua.

3.4 Yksittäisen toimittajan rooli merkittävä

Honkala (2010) pitää yksittäisen toimittajan roolia Aamulehden urheilutoimituksen ennakosuunnittelussa merkittävänä. Rooli on isompi kuin esimerkiksi kotimaan toimituksessa, jopa selkeästi kaikista osastoista isoin. Toimittajan rooli on samankaltainen lähinnä kulttuuritoimituksessa.

Toimittajan korostunut rooli suunnittelussa näkyy hyvin esimerkiksi siinä, että urheilutoimittajat ja -avustajat vinkkaavat toimitusta juttuaiheista aktiivisesti. Esimerkiksi Aamulehden uutistoimituksessa toimittajat eivät lähettele samalla tavalla tekstiviestejä uutispäällikölle. Honkala (2010) arvostaa vinkkaamista ja pitää sitä tärkeänä. Hän uskoo sen liittyvän vähän historian perimäänkin, sillä urheilussa toimittajat seuraavat perinteikkäästi omia lajejaan. Hän muistuttaa kuitenkin, ettei työajan ulkopuolista seuranta voi edellyttää toimittajilta.

Honkalan (2010) mukaan urheilutoimittajat ideoivat juttujensa kärkiä ja aiheita enemmän itse kuin esimerkiksi kotimaan toimituksessa. Hän mainitsee esimerkkinä toimittajan, jolla on jatkuvasti todella hyviä juttuaiheita ja -ideoita sekä sanoo arvostansa paljon sitä, että ihmiset tuovat niitä rohkeasti esille. Se kertoo hänen mukaansa myös halusta tehdä työtä, olla kunnianhimoinen, nähdä aiheita ja olla ajassa kiinni.

Uutispäällikkö on Aamulehden urheilutoimituksessa ”vähän sellainen joka paikan sählääjä”. Uutispäällikkö on enemmän organisoija, joka keskustelee toimittajien kanssa siitä, mitä tehdään ja kuinka tehdään. Lisäksi uutispäällikkö seuraa koko päivän kaikkia muita medioita ja lukee nettilehtiä. Tiivistettynä uutispäällikön tehtävä ennakosuunnittelussa on seurata uutisia ja tarttua niiden jatkoihin, mutta myös kaivaa omia aiheita ja miettiä niitä. (Honkala 2010.) Paasosen (2010) mukaan uutispäällikkö on ideaalitalan-

teessa toimittajaa tukeva ja ideoita antava sekä jakava enemmänkin, kuin käskevä, määräävä ja työtehtäviä jakava. Tämä toimii Aamulehden urheilutoimituksessa.

Salon (2010) ja Aallon (2010) mukaan yksittäisen toimittajan rooli Aamulehden urheilutoimituksen ennakosuunnittelussa ja ideoinnissa on pitkälti kiinni toimittajan omasta aktiivisuudesta. Salon mukaan lähes kaikki toimituksessa ideoivat jonkun verran: jotkut enemmän ja toiset vähemmän. Hän pitää merkittävänä asiana sitä, että ideoita tulee sekä toimittajalta että uutispäälliköltä. Aalto muistuttaa, että toimittajan rooli riippuu myös siitä, mitä lajeja on saanut vastuulleen.

Toimittajan rooli on myös pitkälti luonne- ja toisaalta ammattitaitokysymys. Huonoimmillaan se on sitä, että toimittaja istuu vain omassa karsinassaan, eikä yritä vaikuttaa mihinkään muihin asioihin. Ennakosuunnitteluun voi Aamulehden urheilutoimituksessa halutessaan toimittaja itse vaikuttaa. Työskentely ei ole niin keskusvetoista, etteikö asioista pystyisi keskustelemaan. (Aalto 2010.)

Salo ja Aalto toimivat yhdessä Aamulehdessä jääkiekon lajivastaavina. He ovat siis päävastuussa esimerkiksi tamperelaisten SM-liigajoukkueiden – Ilveksen ja Tapparan – kotiotteluiden selostamisesta. Kiekkokauteen valmistautuminen onkin Salon (2010) mukaan prosessi, jossa tehdään aluksi suunnitelma kauden avaukseen lähdöstä. Millä volyyymilla kauteen lähdetään, minkä tyyppisiä juttuja tehdään ja kuinka monena päivänä. Samalla mietitään tulevaa kautta kierros kierrokselta, että kiinnitetäänkö johonkin erityisiin asioihin huomiota? Yksittäiset pelit sovitaan suunnilleen kuukautta etukäteen. Silloin päätetään, että kuka hoitaa minkäkin pelin ja käydäänkö jossain vieraspelissä.

Salo (2010) kertoo tullessa viime syksyllä SM-liigakauden suunnitteluvaiheeseen lähes suoraan lomilta, joten valmistautumisaika kauden alkuun jäi lyhyeksi. Kauden ennakointi jäi parina päivänä olleeseen sivun pakettiin. Ensi syksyksi onkin tarkoitus suunnitella ennakkojuttuihin etukäteen esimerkiksi viikon jaksotus, jolloin joka päivä viikkoa ennen SM-liigan avausta olisi joku ennakkojuttu lehdessä.

4 ENNAKKOSUUNNITTELUTYÖ KÄYTÄNNÖSSÄ

Tässä luvussa käsittelen tarkemmin käytännön ennakkosuunnittelutyötä ennen juttukeikkaa. Samalla reflektoin omia kokemuksiani työharjoittelussa Aamulehden urheilutoimituksessa. Ensimmäisessä alaluvussa keskityn ajankäyttöön suunnittelutyössä. Toisessa käsittelen pari- tai ryhmätyön, esimerkiksi kollegoiden avun, käyttöä ennakkosuunnittelutyössä. Ja kolmannessa alaluvussa pääroolissa ovat tuoreiden näkökulmien ideointi ja reagoinnin merkitys ennakkosuunnittelussa.

Ennakoivan taiton tulo lehtitoimituksiin muutti ennakkosuunnittelutyötä. Ennakoiva taitto toi mukanaan sivukartan ja valmiiksi piirretyt juttumallit. Sen jälkeen suunnittelussa on pitänyt ottaa huomioon koko lehden vaatimukset, eikä vain yhden osaston. Nykyään pitää hyvin tarkkaan määritellä etukäteen, että mistä tehdään juttuja, sen mukaan mitä kaikkea lehteen mahtuu. Myös näkökulmat pitää valita tarkkaan etukäteen sen mukaan, paljonko resursseja ja tilaa on. (Honkala 2010.)

Aallon (2010) mukaan päivittäisissä uutisaiheissa ennakkosuunnittelu rajoittuu pitkälti siihen, että päätetään minkälaiseen geometriaan juttua aletaan tehdä. Ennakoivan taitto on urheilutoimittajan hektisessä työssä hyödyllinen, kun koko tuotantoketju kirjoittajasta taittajaan tietää etukäteen, millaista lopputulosta tavoitellaan. Toisaalta muutosten tekeminen juttuihin on ennakoivan taiton vuoksi loppujen lopuksi vaikeaa.

Minulla oli harjoittelussani muutamia tapauksia, jolloin lähdin tekemään sivulle 2500 merkin pääjuttua. Matkan varrella juttu pieneni kuitenkin jopa puoleen ja lopulta alkuperäisestä ideasta sekä suunnittelutyöstä tuntui olevan enemmän haittaa kuin hyötyä. Tehdessäni ensimmäistä juttuani avustajana salibandyottelusta huomasin ennakoivan taiton tärkeyden ja kaipasin sitä käyttööni. Sallittu merkkimäärä ylittyi hektisessä kirjoitustyössä ”reilusti” vahingossa ja juttua piti viime hetken kiireessä lyhennellä.

4.1 Ennakkosuunnittelutyön ajankäyttö

Koska urheilutoimittaminen on enimmäkseen erityisen hektinen toimitustyön muoto, on ajankäyttö suuri haaste urheilutoimittajan ennakkosuunnittelutyössä. Joskus tulee sellaisiakin tilanteita, ettei niihin pysty valmistautumaan ollenkaan (Salo 2010, Aalto 2010). Tällaisissa tapauksissa toimittajan on hankittava tarvittava tausta-aineisto jälkikäteen.

Yksittäisissä urheilujutuissa ennakkosuunnitteluun käytetään aikaa parista tunnista pariin päivään jutun laajuudesta riippuen. Joskus tosin suunnittelu-aika voi jäädä esimerkiksi vain varttiin, mutta siitäkin on hyötyä ja suunnittelutyö näkyy lopputuloksessa. Ihannetilanne olisi, että laajempia juttuja voisi pari päivää kypsyttellä ja kerätä rauhassa materiaalia niihin. (Salo 2010.)

Salo (2010) käyttää esimerkkinä edellisellä viikolla ns. kakkoskansijutuksi tekemäänsä artikkelia, joka käsitteli pikaluistelija Mika Poutalaa. Jutun tekemiseen meni noin 1,5 työvuoroa kaiken kaikkiaan. Kirjoittamiseen oli uutispäällikkö varannut yhden päivävuoron ja lisäksi Salo keräsi omalla ajalla jonkun verran taustatietoja. Hän kävi läpi arkistot ja haki netistä lisää taustaa. Lisäksi hän tarkisti tietokoneeltaan aikaisemmat kisat, joissa oli käynyt, että löytyykö niistä jotain pikkudetaljeja juttuun.

Suunnitteluun käytettävä aika riippuu tietenkin myös jutun laajuudesta. Omakohtaisena esimerkkinä otan harjoittelun alkupuolella tekemäni pieni, mutta työmäärältään suuri, juttu. Jutussa on esitelty kuusi Tampereen Ilveksessä pelaavaa naisten maajoukkueen jääkiekkoilijaa, jotka tähtäävät vuoden 2010 Vancouverin olympiakisoihin. Tein sitä, tosin toisen projektin rinnalla, neljänä päivänä. (Liite 2.)

Alun perin haastattelin yhtä näistä maajoukkuepelaajista ja toista Ilveksen pelaajaa kasvotusten, koska kukaan maajoukkuepelaajista ei paikalle päässyt. Näkökulmaksi muutettiin viime hetkellä Ilveksen naisten valmistautuminen SM-sarjakauteen. Tein haastattelun nopealla valmistautumisella ja hieman hätäisestikin. Seuraavana päivänä uutispäällikkö huomasi, että lehteen oli jo tulossa kausiennakko, joten tein jutun alkuperäisen suunnitelman mukaan. (Makkonen 2010.)

Soitin haastateltavista ensimmäiselle ja kyselin hänen kauttaan muiden maajoukkuepelaajien puhelinnumerot. Samalla sovin kuvausession illan harjoituksiin, jonne en itse päässyt paikalle. Uutispäällikkö piirsi käsin graafisen mallin, jonka mukaan lähdin juttua suunnittelemaan ja toteuttamaan. Tein juttuun parin päivän aikana huomattavan paljon taustatöitä. Kokosin esimerkiksi tilasto- ja faktatietoja netistä, kun valmiita tietoja ei ollut saatavilla kootusti. Myös kuuden ihmisen haastattelu-aikojen sovitteluun ja haastattelemiseen meni aikaa, vaikka kysymykset olivat kaikille samoja. Lopulta jutun merkkimäärä kutistui reilusti alkuperäissuunnitelmasta. (Makkonen 2010; Liite 2.)

Harjoitteluni loppupuolella tein samantyyppisen jutun, mutta ilman haastatteluja, yhden työpäivän aikana kokonaisuudessaan. Kyseessä oli juttu, jossa analysoitiin Suomen mäkihyppymaajoukkueen kimuranttia tilannetta kauden alkaessa. Hyppääjiä maailmancup-avauksessa oli kahdeksan, mutta Suomella paikkoja tuleviin maailmancup-kisoihin vain neljä. Sain uutispäälliköltä toimeksiannon tehdä juttu, jossa esittelen hyppääjät ja analysoin tilannetta. Juttu oli siinäkin mielessä erikoinen, että sen mukana laitettiin nettiin äänestys, jossa lukijat saivat valita mieleisensä neljä hyppääjää joukkueeseen. (Liite 3.)

Tässäkin jutussa tein graafisen mallin ja merkkimäärien mukaan esittelyt hyppääjistä sekä heidän saavutuksistaan. Tutkin netistä fakta- ja tilastotietoja sekä syksyn, kesän ja edellisen talven tuloksia, joiden pohjalta tein analyysini jatkosta. Jälkeenpäin mietin, että juttua olisi parantanut huomattavasti se, että olisin ehtinyt soittaa asian tiimoilta jollekin asiantuntijalle tai jutella jonkun kollegan kanssa. Nyt olin yksin päivävuorossa ja aikaa noin laajan jutun tekemiseen oli niukasti. (Makkonen 2010.)

Näin on sanonut myös brittiläisen Financial Timesin uutispäällikkö Tony Barber, joka toivoo journalistien kuluttavan enemmän aikaa artikkelin taustojen selvittämiseen ja siten kirjoittavan hiukan paremmin. Hän kehottaa toimittajia valmistelemaan aiheita neljä päivää tai jopa viikko etukäteen. Journalisteilla pitäisi olla enemmän aikaa puhua asiantuntijoiden ja haastateltava useampia ennen kuin ryhtyy kirjoittamaan. (Salminen 1998, 71–72.) Omalta kohdaltani yksi syy jonkin juttuidean hylkäämiseen harjoittelun aikana oli se, etten ehtinyt pohjustaa sitä ennen eteenpäin ehdottamista tarpeeksi. Kuvittelin, ettei sitä ehdi hektisen työajan puitteissa suunnitella riittävästi.

Seuraavaksi otan käsittelyyn palloilukierrosten selostusjutut, jotka muodostavat kuitenkin ison osan urheilutoimittajan työssä. Tein työharjoitteluni aikana noin kymmenen iltavuoroa ja kävin yhdessä salibandy- ja yhdessä koripallopelissä. Lisäksi päivävuorossa tekemäni nettijuttu tuli osittain yhden jääkiekkopelijutun. Käytän esimerkkinä Salon ja Aallon työruutiineja jääkiekon SM-liigapeliin valmistautumisessa sekä omia kokemuksiani.

Jääkiekon SM-liigapeliin normaali valmistautuminen on 1–2 tunnin rupeama iltapäivällä. Ennakkoon tutustutaan pelin taustoihin ja kerätään tilastotietoja. Käydään esimerkiksi läpi joukkueiden kokoonpanot ja tutkitaan, onko jollain pelaajalla ylittymässä joku ottelu- tai pistemäärän raja. Tai onko joku pelaaja ollut monta ottelua maaleitta tai tehnyt maalin monessa ottelussa peräkkäin. Tällaiset yksityiskohtaiset tiedot auttavat jutun

teossa. Pelin jälkeen on yleensä niin kiire, ettei kaikkea työtä ehdi tekemään. Kirjoittamistyössä ei tarvitse lähteä liikkeelle ihan nollasta. (Salo 2010; Aalto 2010.)

Salo (2010) pitää tärkeänä sitä, että etukäteen on ainakin jonkinlainen suunnitelma siitä, minkälaisen jutun aikoo pelistä tehdä. Esimerkiksi joku pelaaja, jonka kautta alkaa rakentaa juttua, vaikkakin ottelutapahtumien takia joutuisi vaihtamaan varasuunnitelma. Usein alkuperäissuunnitelman voi toteuttaa ihan sellaisenaan.

Yksi tällainen juttu, jossa suunnitelmaa ei tarvinnut vaihtaa, oli syksyllä erään SM-liigapelin yhteydessä. Tein päivävuorossa nettiin jutun, johon kävin Hakametsän jäähallilla Tapparannan harjoituksissa haastattelemassa puolustaja Atte Pentikäistä. Hän oli saanut edellisessä pelissä kovan tärskyn, mutta oli nyt palaamassa jälle. Hän ei tosin pelannut vielä kyseisen illan pelissä. Peliselostuksen illalla tehnyt Salo käytti tätä aiemmin tekemääni haastattelua osana juttuaan, koska Pentikäisen loukkaantuminen oli edellisessä pelissä iso uutinen ja hänen tilannettaan haluttiin päivittää. (Liite 4.)

Yksi tärkeä osa ennakkosuunnittelutyön ajankäyttöä on myös toimittajan vapaa-ajan käyttö. Aamulehden entisen vastaavan päätoimittajan Hannu Olkinuoran mukaan kyky ideoita syntyä asioita seuraamalla. Toimittajan on hänen mukaansa tärkeätä liikkua kaikenlaisten ihmisten kanssa säilyttääkseen kosketuksen elävään elämään. Siinä mielessä omaa, ammatista vapaata aikaa ei ole. (Salminen 1998, 211.)

Salo (2010) sanoo selaavansa vapaa-ajalla paljon esimerkiksi nettiä. Jos sieltä huomaa jonkun idean, niin pistää sen ns. korvan taakse ja palaa siihen todennäköisesti myöhemmin. Tämä ei välttämättä ole edes tietoista toimintaa, vaan puoliksi tiedostamatonta työntekoa. Hän pitää sitä hyödyllisenä, sillä se kasvattaa ammattitaitoa. Myös Aalto (2010) pohtii vapaa-ajan ajatustyön olevan luultavasti ihan alitajuntaista.

Toimittajan vapaa-ajan käytössä on hankala määritellä, kuinka paljon siitä on suunniteltua, taustatyötä tai tiedonhankintaa ja kuinka paljon puhdasta viihdettä. Mitä rakkaampi laji, sitä helpommin ajan laskee puhtaasti vapaa-ajaksi eikä työnteoksi. Silloin katsoisi jotain peliä tai urheilutapahtumaa muutenkin vapaa-ajalla. (Paasonen 2010.)

Kun seuraa vapaa-ajalla paljon urheilua, niin sitä kautta mieleen tulee juttuideoita tai vaihtoehtoisia näkökulmia. Kun ideoita ei kirjaa ylös, niitä voi unohtaa matkan varrella. Toisaalta, jos tällainen ideavihko olisi koko ajan mukana, vapaa-ajasta voisi tulla yhtäk-

kiä työaikaa. (Aalto 2010.) Myös tutkivasta journalismista kirjoittanut Heikki Kuutti (2003, 14) kannustaa vapaa-ajalla tehtävään ”myyräntyöhön”, mutta muistuttaa, että tällainen kasvattaa herkästi toimittajan työuupumusta.

Työharjoittelussani käytin varsinkin alkupuolella melko paljon vapaa-aikaa taustatietojen tutkimiseen sekä juttukohtaisesti että ihan yleisesti. Jälkimmäistä harrastin siksi, että huomasin tietoni pirkanmaalaisesta urheilusta hyvin puutteellisiksi. Piti lähteä tutkimaan esimerkiksi Pirkanmaata maakuntana. Ja niinkin käytännönläheistä tutkimustyötä harrastin, että selvitin Tampereen eri urheiluhallien sijainteja. Esimerkiksi avustajana tekemääni salibandyjuttua ennen kävin paikan päällä katsomassa, missä Kaukajärven salibandyhalli sijaitsee ja miten sinne pääsee bussilla.

Isompien kisojen ja turnausten suunnittelutyö on pitkäjänteisempää. Sellaisten lähestyessä myös ideointi vapaa-ajalla kasvaa (Aalto 2010; Paasonen 2010). Kesällä Etelä-Afrikkaan jalkapallon MM-kisoihin lähdössä oleva Aalto myöntää tehneensä suurimman osan kisojen suunnittelutyöstä vapaa-ajalla. Hän on esimerkiksi selaillut nettiä ja katsonut otteluohjelmaa siltä kantilta, että minne kannattaisi matkustaa ja minne ei. Aalto pitää makuasiana sitä, mitä tällaisesta suunnittelusta laskee työajaksi.

Jalkapallon arvoturnauksiin valmistautuminen ja juttujen ennakkosuunnittelu alkaa jo puolta vuotta ennen kisoja. Käytännön sanelemana esimerkiksi akkreditoinnit, lennot ja majoitukset pitää hoitaa maailmanlaajuisesti isoihin kisoihin hyvissä ajoin. Sivussa pitää suunnitella juttunäkökulmaa jo hyvissä ajoin aika tarkkaan. Kisojen otteluita pelataan monella paikkakunnalla, eikä pysty varaamaan etukäteen tietystä paikasta majoitusta, ellei tiedä, mistä pelistä on juttuja tekemästä. (Aalto 2010.)

Kun käytännön asiat on hoidettu, niin painotus siirtyy koko ajan enemmän sisältöpuolelle. Sillä puolella onkin erilaisia toimintamalleja. Aalto (2010) pitää tärkeänä, että kuukautta tai kahta ennen kisoja on olemassa jonkinlainen jutturunko. Varsinkin, kun esimerkiksi tulevista MM-kisoista hän tekee Aamulehden lisäksi juttuja kaikkiin Alma Median lehtiin, Iltalehti pois lukien. Tällöin muutkin lehdet tietävät ajoissa esimerkiksi sen, kuinka paljon juttuja on suurin piirtein päivittäin tulossa.

Vancouverin talviolympiakisoissa helmikuussa 2010 Aamulehdellä oli kaksi toimittajaa. Sen lisäksi Alma Median ryhmään, Iltalehti pois lukien, kuului kaksi muuta toimittajaa. Elina Paasosen vastuulajeina Vancouverissa olivat freestylehiihto, lumilautailu,

pikaluistelu ja taitoluistelu. Paasosen (2010) mukaan isoissa kisoissa ennakkosuunnitelu korostuu ja hän tekikin ensimmäiset alustavat suunnitelmansa kisajutuista jo syksyllä. Ainoastaan freestylen kumparelaskussa hänellä ei ollut suunnitelmaa ennen kisaa, vaan hän hoiti sen pelkästään reagoimalla tapahtumiin. Kaikissa muissa näkökulma oli etukäteen suunniteltu, jonka lisäksi tarvittaessa reagoitiin tapahtumiin.

Viikkoa ennen kisoihin lähtöä Paasonen (2010) suunnitteli kaksi päivää kisasivujen pohjamalleja yhdessä työparin kanssa. Ne oli hyvä hoitaa ajoissa ja huolella, koska itse kisoissa aikataulut olivat haastavat aikaeron vuoksi. Esimerkiksi päivän kisatapahtumista vain aamupäivän kisat – Suomen aikaan illalla olevat kisat – ehtivät seuraavan päivän lehteen, muut tapahtumat vasta seuraavaan. Viikon kolmantena päivänä Paasonen kävi Vancouveriin lähtevän kollegan kanssa kisojen kaikki aikataulut läpi. He tekivät karskin listauksen siitä, mikä laji menee mihin lehteen ja mille päivälle tehdään ennakkojuttuja ja mihin ajattomampia juttuja. Tätä alustavaa listaa noudatettiin kisoissa, vaikka se tietenkin myös eli kisatapahtumien mukaan.

Kevään jääkiekon MM-kisoihin Saksaan lähtevä Salo (2010) kertoo, että ennen kisoja pitäisi olla noin viikon ajan päivävuoroja. Silloin toimittaja voisi suunnitella ja tehdä kisoihin liittyviä ennakkojuttuja, joita on yleensä sivun paketti lehdessä samana päivänä tai päivää aiemmin, kun kisat alkavat. Salo pitää viikkoa tähän sopivana valmistautumisaikana kiihkeällä rytmillä tehtävässä lehdessä.

Isommissa kisoissa myös keskusjohto ja uutispäällikkö ottavat isomman roolin. Ennen kuin toimittaja lähtee juttukeikalle isoon tapahtumaan, pidetään palaveri, jossa käydään läpi uutispäällikköpuolen odotukset kisoja kohtaan. Samalla olisi hyvä miettiä myös kollegoiden kanssa, että minkälaisia ajatuksia heillä on tapahtumaan liittyen. (Salo 2010.) Olympiakisoihin jaetaan esimerkiksi vastuulajit jo hyvissä ajoin, jolloin niiden seuraamisen voi keskittyä jo syksyn ja alkutalven kauden aikana. (Paasonen 2010). Tärkeää myös näissä suunnitelmissa ja jutturungossa on se, ettei niihin rakastuta liikaa tai jäädä jumiin. Niitä pitää pystyä muuttamaan tarpeen vaatiessa, myös turnausten aikana. (Aalto 2010.)

Yksi kokonaisuus isojen kisatapahtumien ennakkosuunnittelua Aamulehdessä on työryhmän kokoaminen. Paikan päälle kisoihin lähtevän henkilöstön lisäksi toimituksessa nimetään 1–2 ihmistä, jotka ottavat vastuun kisoista. Aallon (2010) mukaan on havaittu, että jälki on yleensä parempaa, kun juttuja tekevä ryhmä on pienempi. Silloin kyseiset

henkilöt työskentelevät koko ajan kisojen parissa, eikä käy niin, että kaikki tekevät yhden päivän viikossa kisajuttuja.

Jalkapallon MM-kisoihin Aalto on lähdössä ainoana Alma Median toimittajana, joten kaikki juttutuotanto on hänen varassaan. Erona edellisiin jalkapallon arvokisoihin on sekin, ettei kisoihin ole Aamulehdestä lähdössä omaa kuvaajaa. Toisaalta jalkapallo on lajina sellainen, josta tulee kuvatoimistolta todella paljon materiaalia. Jos oma kuvaaja on mukana, on oma haasteensa löytää paikan päällä erikoisempia juttuaihteita, joita pystyisi kuvittamaan. (Aalto 2010.)

4.2 Keskustelu ja ryhmätyö ennakkosuunnittelussa

Lehtijutun tekeminen on prosessi, johon osallistuu perinteisesti useampia ihmisiä kuin yksi. Jossakin suuressa ja varakkaassa kansainvälisessä lehdessä saattaa olla reporterit, joka haastattelee ja kerää tietoa ja kirjoittaa aineistosta raakatekstin. Toinen henkilö toimii taustatoimittajana ja etsii jo etukäteen aiheesta aiemmin arkistoitua tietoa. Lisäksi voi olla esimerkiksi faktojen tarkistaja, käsittelijä tai editoija ja kuvaaja. (Kotilainen 2003, 56.)

Aamulehdessä yksittäisen jutun kirjoittamisen suunnittelu ja toteutus jää yleensä yksittäisen toimittajan harteille. Harjoitteluni päivävuoroissa huomasin haasteelliseksi aiheista ja jutuista keskustelemisen. Osaltaan se ehkä johtui itsestäni, mutta toisaalta myös siitä, että usein olin urheilutoimituksessa yksin työvuorossa. Toki uutispäällikkö auttoi tarpeen niin vaatiessa, muttei hänenkään aika kaikkeen riitä. Iltavuorossa aiheista keskusteleminen oli mielestäni huomattavasti helpompaa. Myös Aalto (2010) toivoo, että keskustelua olisi enemmän päivittäin, joko uutispäällikön tai jonkun työkaverin kanssa.

Uutispäällikkö Minna Honkala (2010) kertoo, että Aamulehden urheilutoimituksessa on aika pitkään menty niin, ettei aiheista, kärjistä ja näkökulmista ole kauhean paljon keskusteltu. Hän on yrittänyt tuoda sitä kulttuuria toimitukseen enemmän, että istuttaisi alas ja puhuttaisi, että mitä jutuista voisi tehdä. Vielä keskustelukulttuuri ei ole niin hyvä kuin sen pitäisi olla, vaikkakin reilussa puolessa vuodessa on tapahtunut parannusta.

Joitakin isompia juttukokonaisuuksia tehdään toimituksessa yhteistyönä. Myös siten, että lehteen päätyy lopulta vain yhden toimittajan nimi. Esimerkiksi maaliskuussa il-

mestytneessä Formula 1 -kauden ennakkoukeamassa oli mukana neljä toimittajaa, jotka lähinnä sparrasivat ja kertoivat mielipiteitään jutusta vastuulliselle toimittajalle.

Honkalan (2010) mukaan aiheista jutteleminen auttaa varmasti ja hän tietää, että toimittajat tekevät sitä keskenäänkin. Silti hän toivoisi, että toimituksessa pystyttäisi vaikka kerran viikossa istumaan hetkeksi ja sparraamaan toinen toistaan. Hänen mukaansa sellaisen automaattiohjauksen – eli ihmiset tekevät vain juttujaan kenenkään kummemmin kiinnittämättä huomiota ja ne laitetaan lehteen – aika on ohi.

Myös toimittajat toivovat, että yhteistä suunnittelua, keskustelua ja ideointia aiheista olisi enemmän Aamulehden urheilutoimituksessa joissakin tapauksissa jopa huomattavasti enemmän. Ideoiden vaihtoa, aivoriihen tyylisiä tapahtumia ja yleistä ideoilla pallottelua toivotaan lisää. Salo (2010) mukaan kaikenlainen suunnittelu ja sille varattu aika parantaisi varmasti lopputulosta. Myös Paasonen (2010) pitää yhteistyötä tärkeänä ja palkitsevana ja muistuttaa, että pelkkä ”aiheesta höpöttely” auttaa.

Suurin este yhteisille keskustelutuokioille on aika (Salo 2010; Aalto 2010). Toinen iso ongelma on se, että urheilutoimittajat ovat työvuorojen tai juttukeikkojen vuoksi harvoin samassa paikassa samaan aikaan. Yksi ongelma on, että toimittajien määrä on pienentynyt aika paljon ja ideoiden pallottelu on vaikea itsekseen. (Salo 2010.) Keskustelua ja yhteistä ideointia vaikeuttaa myös se, että joskus voi olla tietty kynnys kommentoida toisten tekemisiä. Silloin juttu on helppo jättää sille, jolla vastuu nimellisesti on. (Aalto 2010.) Aika- ja resurssipulan ohella aina ei edes jaksa tehdä priimaa ja panostaa suunnitteluun (Paasonen 2010).

Aalto (2010) pitää erityisen tärkeänä, sitä että ennen ulkomaan juttukeikkaa voisi yhdessä istua ja miettiä isommalla porukalla juttuaiheita. Silloin suunnittelu ei jäisi niin paljon yhden ihmisen harteille. Salo (2010) kertoo, että he ovat Aallon kanssa käyneet parina vuonna jääkiekon MM-kisat puoliksi siten, että toinen on ollut paikalla alkupuolen kisoista ja toinen lopun. Silloin he ovat pitäneet yhdessä pientä aivoriieheä ennen kisoja ja vaihtaneet ideoita, että mistä voisi tehdä ennakkojuttuja ja mitä itse kisoissa.

Keskustelua ja ryhmätyötä kuitenkin harrastetaan Aamulehden urheilutoimituksen toimittajien välillä. Työryhmien muodostumisessa on kaksi tapaa. Joko ylemmältä taholta annettuna sovitaan, ketkä muodostavat työryhmän tietyn aiheen ympärille. Tai toisaalta työpareja voi syntyä ihan luonnostaan, kun työyhteisössä joidenkin välille syntyy hyvä

yhteys. Silloin voidaan kommentoida toisten juttuja ristiin ja käydä keskustelua sen kummemmin ylhäältä ohjaamatta. On hyvä, ettei koskaan ole ihan liian varma jostain asiasta. Siihen työtoverin kanssa keskustelu auttaa. Vaikka ehkä hallitsee jonkun lajin paremmin kuin muut toimituksessa, niin se ei estä sitä, että muillakin voi olla jotain sanottavaa siitä aiheesta. (Aalto 2010.)

Harjoitteluni ajalta löytyy omakohtainen esimerkki, jossa tein yhteistyötä kahden kollegan ja kuvapuolen kanssa juttua suunnitellessa. Lopulta suunnitelmista ei kuitenkaan ollut hirveästi hyötyä. Sain torstain iltavuorossa kollegalta tehtäväksi kirjoittaa ennakkojuttu sunnuntain lehteen koskien jalkapallon Suomen Cupin välieräottelua, jossa Tampere United kohtasi espoolaisen FC Hongan (Liite 1).

Jutun lähtökohtana oli tehtäväksi antaneen kollegan huomio siitä, että samat joukkueet olivat kohdanneet Cupin ratkaisupeleissä kahtena edellisenä syksynäkin. Hän ehdotti haastateltavaksi Tampere Unitedin maalivahti Mikko Kavénia, joka oli yhtenä harvoista pelannut myös aiemmissa kohtaamisissa. Huomasin netistä tutkiessani, että aiemmat pelit ovat olleet äärimmäisen tasaisia ja päättyneet varsinaisen peliajan jälkeen tasan. Soitin Kavénille, jolle sopi haastattelu seuraavana päivänä vasta kello 15.30, jolloin hänellä loppuu työvuoro rakennusfirmassa. Kollega ehdotti, että kävisin haastattelemassa työpaikalla, mutta se ei Kavénille sopinut. (Makkonen 2010.)

Seuraavana päivänä kehitin juttuun näkökulmaa, jossa yhdistyi Kavénin työ ja toimi jalkapallomaalivahtina, eli ”liimanäppinä”. Keksinkin kuvitusidean, jota kehitteimme Aallon Pekan kanssa. Tarkoituksena oli kuvata Kavén työvaatteissa maalilla harjoituksissa tai vaihtoehtoisesti ”liimaamassa” hanskojaan. Esitin ehdotuksen kuvapuolen uutispäällikölle, joka toivoi, että kuva otetaan aidoissa tilanteissa työpaikalla. Kaikki kaatui lopulta siihen, että kesken työpäivän tavoittamani haastateltava ei suostunut ideaan. Sana-leikki ”liimanäpistä” jäi kuitenkin elämään juttuun ja jopa otsikkoon, vaikka kuvana käytettiin lopulta tavallista arkistokuvaa. Tällaista kuvitusideaa olisi pitänyt pohjustaa aiemmin. (Makkonen 2010.)

Oma kokonaisuutensa jutun ennakosuunnittelutyötä onkin visuaalinen suunnittelu. Sen aikana päätetään, kuinka juttu havainnollistetaan niin, että se tukee varsinaista juttuideaa. Tämä vaatii toimittajan ja esimerkiksi kuvaajan tai graafikon yhteistyötä. Toimitustyö on parhaimmillaan ryhmätyötä, jossa toimitustyön eri alojen työntekijät vaikuttavat asiantuntemuksellaan jutun onnistumiseen. (Huovila 2005, 79–80.)

Nykyään kuvasuunnittelu on entistä tarkempaa ja kuvia lähdetään joskus alusta asti tuottamaan tietyllä ajatuksella. Senkin kannalta toimittajalla pitää olla joku ennakkosuunnitelma, jota antaa eteenpäin. Esimerkiksi ennen pelin selostuskeikkaa toimittaja on yhteydessä kuvaajaan ja kertoo, että kenet halutaan kuvaan, jos on jotain erikoisempia suunnitelmia. Sen aika on ohi, että mennään johonkin infoon tai peliin ja katsotaan, mitä tapahtuu. (Aalto 2010.)

Valitettavasti koin harjoittelussani, että toimittajan ja kuvaajan yhteistyö oli aika vähäistä. Aiemmin olin tehnyt vähän yhteistyötä oikean kuvaajan kanssa, enkä oikein tiennyt miten se toimii. Yksi ongelma oli se, että kuvatilaukset tehtiin sähköisesti ja toinen se, että esimerkiksi selostuskeikoille menin aina eri matkaa kuvaajan kanssa. Näin harvemmin kuvaajan kanssa edes näimme toisiamme. Tosin itselläni ei hirveästi sellaisia juttukeikkoja ollut, jossa olisi jotain erityisemmän kuvasuunnittelun tarvetta.

Yksi ongelma ennakkosuunnittelussa voikin olla se, etteivät kuvaaja ja toimittaja koskaan tapaa toisiaan. Se voi vesittää toimittajan hyvän juttuidean, johon voisi saada tosi hienon kuvituksen. Yksi ongelma voi olla sekin, että graafikolla ei välttämättä ole aikaa jonkun graafisen kokonaisuuden toteuttamiseen. Tai uutispäällikkö ja toimittaja puhuvat suunnitellessaan eri kieltä. Voi käydä niin, että molemmat luulevat puhuvansa samasta asiasta ja ovat tyytyväisiä, mutta tosiasiassa ovat puhuneet ihan eri asiasta. (Honkala 2010.) Harjoittelussani minulla oli yksi kakkoskansijuttu, jossa näkökulmaa muutettiin usein ja ilmeisesti puhuttiin uutispäällikön ja kuvapäällikön kanssa eri asiasta.

Aamulehden urheilutoimituksessa ainoastaan Elina Paasonen tekee itse monimediaisia juttuja. Hän tekee juttukeikoilta toisinaan videopätkiä tai kuvagallerioita nettiin. Niiden suunnittelussa suurimpana haasteena on ajankäyttö. Nettisivun videopätkät vastaavat Aamulehdessä lähinnä kainalojutun ideaa, eikä niitä kannata tehdä, mikäli ei ole etukäteen ideaa juttuun. Enemmän haasteita asettaa käytäntö, sillä aina kisapaikoilla tällaiset pienet haastattelut eivät onnistu järjestäjien tai urheilijoiden haluttomuuden vuoksi.

4.3 Tuoreita näkökulmia ja reagointia

Kokonaan uutena juttutyypinä työharjoittelussa minulle tuli erilaiset – ja yleensä normaalijuttua isommat – graafiset kokonaisuudet. Tosin ainoa sen tyylinen, johon itse

osallistuin, oli Vancouverin olympiakisoja ennakoivan graafisen seurantajutun päivittäminen. Tein sen yhteyteen jutun Suomen ampumahiihtomaajoukkueen kauteen valmistautumisesta. Päivitin kyseistä grafiikkaa yhdessä graafikon kanssa. Alun perin oli tarkoitus soitella siihen päivitettyjä tietoja lajiliitoilta, mutta lopulta aikapulassa tyydyin etsimään niitä itse. (Liite 5.)

Graafiset juttukokonaisuudet ovat mielenkiintoisia siinäkin mielessä, että siinä on toimituksen sisällä ryhmätyötä parhaimmillaan. Toimituksessa on monenlaista osaamista ja se saadaan käyttöön, kun ihmisten välille tulee yhteyksiä. Jollakin on joku idea ja joku toinen vie sitä eteenpäin. Kun pistää monta päätä yhteen, niin tulos on usein parempi. Toimituksen työntekijöillä on erilaisia vastuualueita. Esimerkiksi joku visuaalisen puolen ihminen seuraa kansainvälisiä lehtiä ottaen sieltä ideoita. Niitä sovelletaan omiin käyttötarpeisiin ja mietitään, kuinka niitä voidaan mahdollisimman hyvin käyttää johonkin tiettyyn aiheeseen. (Aalto 2010.)

Joskus voi olla niinkin, että saattaa olla joku idea, muttei tiedä, että minkä jutun yhteydessä sitä käytetään. Joku idea voidaan siirtää sitten johonkin toiseen aiheeseen. Toimitajan näkökulmasta auttaa se, jos juttuihin on jonkinlainen visuaalinen näkökulma tai paljon taittokokemusta. Se auttaa myös juttujen ideointia aika paljon. Silloin graafiset kokonaisuudet voi nähdä jo ideointivaiheessa valmiina pakettina. (Aalto 2010.)

Ideoinnissa tärkeää on myös se, ettei kaikkea tarvitse keksiä uudestaan. Siksi kannattaa katsoa, että mitä on – itse tai muut – tehty aikaisemmin. Tämä jatkumo auttaa hahmottamaan, millaisen idean voi tehdä uudestaan tai paremmin, ja mitä ei kannata missään nimessä tehdä toiste. (Aalto 2010.) Tuoreita ideoita löytää myös seuraamalla muita medioita. Paasonen (2010) kertoo seuraavansa paljon pohjoisamerikkalaisia lehtiä ja ottavansa niistä juttuideoita. Esimerkiksi Vancouverissa jollain lehdellä saattoi olla paikalla yli 50 toimittajaa, kun Alma Median ryhmässä oli neljä. Silloin kannattaakin seurata, että mitä ja millaisia juttuja nämä lehdet tekevät.

Juttujen kirjoitettuun sisältöön saa Salon (2010) mukaan tuoreita näkökulmia ennakkotyön tai etukäteen saatujen vinkkien kautta. Eli, jos tiedetään esimerkiksi ennen peliä, että siellä tulee tapahtumaan jotain erikoisempaa. Silloin sen voi ottaa ennakkovalmisteluissa huomioon, tehdä esimerkiksi haastattelun aiheeseen liittyen jo ennen peliä ja mahdollisesti kirjoittaa siitä jutunkin. Tuoreita uutisia ja juttuvinkkejä saa myös toimit-

tajien laajasta kontaktiverkostosta tai esimerkiksi hallien käytäväpuheista. Toiset kollegat ovat toimittajalle aikamoinen ideapankki. (Paasonen 2010.)

Yksi erikoisempi seurannassa oleva tapaus työharjoitteluni ajalta, kun jääkiekkoilija Janne Ojanen metsästi puuttuvaa tehopistettä, joka nostaisi hänet jääkiekon SM-liigan kaikkien aikojen pistepörssin kärkeen. Aamulehden urheilutoimittajat seurasivat pitkää loukkaantumista toipuneen Ojasen metsästystä myös kolmeen vieraspeliin, aina Oulua myöten. Salon (2010) mukaan prosessia pohjustettiin jo keväällä ennen Ojasen loukkaantumista. Silloin aiheesta tehtiin valmiiksi kakkoskansijuttu, jota päivitettiin syksyn mittaan. Keväällä tapauksesta tehtiin myös kolumni, joka ehti kesän aikana hävitä jonnekin, joten syksyllä tehtiin uusi kolumni.

Vaikka selostusjuttukeikkaan olisi kuinka hyvin valmistautunut, niin pelissä saattaa tapahtua jotain sellaista, että loppujen lopuksi siitä valmistautumisesta ei juuri siihen kohtaan ole mitään hyötyä. Silloin toimittajan pitää reagoida ja muuttaa alkuperäistä suunnitelmaansa. Tällaisia reagoitivaihtoehtoa joutuu käyttämään selostuskeikoista ainakin kolmasosassa – ellei peräti puolessa – juttukeikoista. Aika usein kuitenkin pystyy toteuttamaan sen alkuperäisidean, jota on lähtenyt tekemään. (Salo 2010.)

Salon (2010) mukaan jutusta tulee paras silloin, kun alkuperäisidean pystyy toteuttamaan. Silloin jutussa näkyy ennakkosuunnittelun rooli. Reagoitivaihtoehtoisissa lopputulokset ovat vaihtelevia: joskus siitäkin tulee ihan hyvä ja toimiva, mutta joskus vähemmän hyvä. Salo pitää kuitenkin oleellisena sitä, ettei ennakkosuunnitelmaa noudateta orjallisesti, vaan mennään myös vähän tapahtumien mukaan.

Ainoa varsinainen selostuskeikkani työharjoitteluni aikana oli miesten Korisliigan ottelu, jossa kohtasivat Tampereen Pyrintö ja Uudenkaupungin Korihait (Liite 6). Siinä lähtönäkökulmana oli Pyrinnön pitkä, jo edellisenä keväänä, alkanut voittoputki. Toteutinkin idean sellaisenaan, sillä Pyrintö voitti kyseisenkin pelin. Pelitapahtumista tekemäni päähuomion sijoitin faktalaatikkoon, eli sen, että jokaisella neljällä jaksolla Pyrinnöllä oli eri ratkaisija. (Makkonen 2010.)

5 ENNAKKOSUUNNITTELUTYÖN HAASTEITA TULEVAISUUDESSA

Urheilutoimittamisen muuttuminen – ja toisaalta sen aiemmatkin erityispiirteet – asettaa myös ennakkosuunnittelutyölle omat haasteensa. Nämä pätevät tulevaisuudessa, mutta myös nykyhetkessä. Salon (2010) mukaan ennakkosuunnittelun haasteet urheilutoimittamisessa ovat aika isot. Tavoitteen täyttymiseen, eli mahdollisimman hyvään juttuun, vaaditaan hyviä taustoituksia ja hyvää ideointia.

Kaikki haastateltavani nostivat yhdeksi urheilutoimittajan suureksi haasteeksi reagoinnin. Honkala (2010) muistuttaa, että ennakkosuunnitelmat eivät voi olla niin lukkoon lyötyjä, etteikö niitä voisi tarpeen vaatiessa purkaa. Paasosen (2010) mukaan suunnitelmat voivat muuttuakin usein ihan lennosta. Salo (2010) pitää varsinkin iltavuoron peliselostusten reagointia usein haastavana, kun aikaa jutun kirjoittamiseen on vain noin tunti. Aallon (2010) mukaan vasta omien suunnitelmien muuttaminen mittaa urheilutoimittajan ammattitaidon. Hän muistuttaa, että urheilutoimittajan työkin on viime kädessä uutistystä.

Yksi urheilutoimittajan ennakkosuunnittelun haasteista on se, että asioita voisi tehdä paremmin. Honkala (2010) pitää hermostuttavana sitä, että monet asiat jutut jäävät Aamulehdessä kesken. Vaikka olisi hyvä idea, mutta sitä ei pystytä jalostamaan ”ihan sinne maaliin asti, vaan se jossain vaiheessa putoaa jonnekin”. Tai sitten tulee uutisia päälle ja aiheen joutuu pudottamaan lehdestä tai se täytyy tehdä puolivillaisesti. Näin tapahtui myös muutaman kerran minulle harjoitteluni aikana.

Aika monesti on törmätty sellaiseenkin ongelmaan, että juttua suunnitellessa on ollut joku oletus, että asia on näin. Kun jutussa ei päästäkään siihen olettamukseen, on kyseenalaistettu toimittajan työn laatu, vaikka kyse voi olla vain väärästä lähtöoletuksesta. Siitä syntyy ristiriitoja johdon ja toimittajan välille ja sen vuoksi kovin byrokraattinen tai keskusjohtoinen suunnittelu ei välttämättä ole aina paras mahdollinen. Siinä tulee esille näkökulmaero, sillä johtoporras katsoo asioita laajemmasta näkökulmasta. Kyse voi olla jostain pienestä sektorista ja asiantuntemus toimittajan puolella. (Aalto 2010.)

Ulkomaan keikoissa haasteina on usein etäisyys majoituspaikan ja kisapaikan välillä. Silloin on hankala etukäteen arvioida esimerkiksi sitä, miten paljon niihin menee aikaa ja kuinka pitkäksi työpäivät venähtävät. Ulkomaalaisten urheilijoiden haastattelemista ei kannata liikaa etukäteen suunnitella, koska niitä ei välttämättä pääse kisoissa haastatte-

lemaan. Silloin on oltava joku varasuunnitelma tai ainakin pitää varautua tähän etukäteen. Aikaeron takia myös ulkomailla olevan toimittajan ja kotimaan toimituksen välinen ideoiden vaihto on usein haasteellista. (Paasonen 2010.)

Kisatapahtumat voivat myös näyttää paikan päällä erilaiselta kuin kotisohvalta ja silloin toimittaja voi nähdä asiat – ja kirjoittaa niistä – ihan eri tavalla kuin lukija on ne kokenut. Se on osittain ammattitaitokysymys, jonka oppii tuntemaan ajan myötä. (Paasonen 2010.) Toisaalta sama peikko vaanii urheilutoimittajan työssä joka päivä. Esimerkiksi jäähallin lehtereillä ei kaikkia pelitapahtumia näe kovin tarkasti tai kokee ne eri tavalla kuin televisioin välitykselle.

Yksi haaste on rohkeuden puute esimerkiksi näkökulmia valittaessa tai niitä ääneen sanottaessa. Myös laiskuus on yksi iso synti. Jos haluaa suunnitella ja ideoida hyvin, niin siinä ei sovi olla kovin laiska. Jos haluaa mennä siitä, missä aita on matalin, niin se näkyy myös lopputuloksessa. Aina, kun ihminen menettää innostuksensa, niin sitten jää jotain pahasti pois. (Honkala 2010.) Paasonen (2010) mukaan päivittäisessä työssä suunnittelemisen on enemmän kiinni viitseliäisyydestä, innokkuudesta ja siitä, että haluaako pistää siihen aikaansa.

Myös urheilutoimittamisen muuttuminen aiheuttaa haasteita Aamulehden urheilutoimitukselle. Honkala (2010) haluaa toimitukseen peliselostusten sijaan enemmän puheenaihejournalismia. Toisaalta tämä on vallitseva suuntaus urheilujournalismissa yleisemminkin. Mielestäni suurimmat haasteet siinä aiheuttaa aika, sillä puheenaihejutut ovat usein työlämpiä tehdä. Ja toisaalta urheilutoimittajalta odotetaan tietynlaista asiantuntemusta, joten oudosta aiheesta puheenaihejutun tekeminen vaatii lisää taustatyötä.

Urheilujournalismin ennakkosuunnitteluun asettaa haasteita myös erilaisten juttutyyppeiden tulo vahvemmin urheilutoimittamiseen. Nykypäivänä urheilusta viestitään paljon laajemmin kuin pelkästään tuloksia kertomalla. Esimerkiksi erilaiset ennakoinnit, taustoitteletut ja teemottelut sekä monenlaiset pohdinnat ovat osana urheilumediaa. Jo varsin pitkään urheilua on tarkasteltu tutkivan journalismin menetelmin ja se vaatii aikaa sekä panostusta myös ennakkosuunnitteluun. Yksi urheilutoimittajien jatkokoulutustavoite onkin ns. valmentaja ja toimittaja-päivä, joka toisi lisää erilaista lajituntemusta. (Itkonen, Iltanen, Matilainen & Jaskari 2008, 11, 68.)

Suurin haaste Aamulehden urheilutoimituksessa on tulevaisuudessa yhdessä tekemisen kehittäminen. Toimittajien pitäisi puhua enemmän keskenään ja pitää toisetkin tietoisena siitä, mitä on itse tekemässä. Tähän ollaankin toimituksessa puuttumassa, toimitukseen on tulossa suunnittelun avuksi piirtotaulu. Puhetta on myös ollut siitä, että jatkossa toimittajat voivat auttaa toista toimittajaa toimimalla toisten jutuissa enemmän taustatoimittajina. (Paasonen 2010.)

Yhdessä tekemisen haasteena voi olla se, että osa toimittajista kokee suunnitelmallisemman ja esimiehen kanssa yhteistyössä tapahtuvan juttuprosessin toimintatilaansa rajoittavana. Esimiehet saattavat vaatia uudenlaisia teemoja, yllättäviä näkökulmia sekä aiempaa tunteellisempaa ja räväkämpää otsikointia. Se näyttää kertovan toimittajille myös johdon epäluottamuksesta heitä kohtaan: johto ei luota alaistensa harkintakykyyn ja ammattitaitoon tuottaa hyvää ja tarpeellista journalismia. (Hujanen 2009, 118.)

Itse koin haasteelliseksi sen, että olin päivävuorossa usein yksin, jolloin keskustelu oli mahdotonta. Toisaalta oli jonkinlainen kynnys esimerkiksi soittaa mieltä askarruttavasta aiheesta kollegalle, vaikkakin se varmaan olisi ollut täysin soveliaista. Päivävuorossa työskentely oli haasteellista siinäkin mielessä, että useimmiten seuraavan päivän urheiluvuorujen jutut lyötiin lukkoon vasta iltavuoron aluksi. Silloin huomattiin, ettei päivävuorossa tekemälleni jutulle olekaan lehdessä tilaa ja olinkin tehnyt paljon turhaa työtä. Ehkä työvuorojakin olisi syytä tarkistaa?

Myös ”visu-osaston”, eli taittajien, graafikoiden ja kuvaajienkin kanssa pitäisi tehdä enemmän yhteistyötä päivittäin eikä vain isompien juttukokonaisuuksien yhteydessä. Isompien juttujen suunnittelu toimii, mutta pienempiin pitäisi tuoda samanlaista tekemiskulttuuria. Ideat pitäisi saada myös heti työprosessin alussa eteenpäin, että myös jutun visuaalinen toteutus lähtee heti liikkeelle. (Paasonen 2010.)

Toinen iso haaste on luonnollisesti aika, koska se ei päivittäisessä työssä aina riitä kunnon suunnittelutyöhön. Toisaalta se on myös painotuskysymys, että halutaanko päivittäisjuttuja suunnitellakaan niin huolella. Pienemmät, päivittäiset, uutisjutut hoidetaan Aamulehden urheilutoimituksessa usein suunnittelun osalta ns. pakkokaurana. (Paasonen 2010.) Paasonen (2010) toivoisi enemmän ns. vastuutonta suunnittelu-aikaa, jolloin voisi kokeilla ideoiden toimivuutta, muttei tarvitsisi välttämättä saada mitään valmista aikaan. Tämä olisi mielestäni varmasti hedelmällistä, mutta eri asia on, että onko sellaiselle resursseja. Onnistuisiko se esimerkiksi osapäiväisesti?

6 POHDINTA

Ennakkosuunnittelutyöllä on Aamulehden urheilutoimituksessa merkittävä rooli, kuten ennakkosuunnittelulla on muutenkin toimittamisessa. Aamulehden urheilusta vastaavan uutispäällikön Minna Honkalan sanoin hyvän suunnittelutyön edut ovat siinä, että silloin voidaan kysyä ennen haastattelua ne tyhvät kysymykset, jotka muuten esitettäisiin haastateltavalle. Eli hyvin tehty ennakkosuunnittelutyö säästää sekä toimittajan että haastateltavan aikaa.

Ennakkosuunnittelu kulkee lehtijutun teossa mukana alusta melkein loppuun asti. Se alkaa jo ennen jutun ideointia siitä, kun toimittaja hankkii elämänsä aikana tietoa ympäröivästä maailmasta. Konkreettisesti katson juttukohtaisen ennakkosuunnitteluun alka-
van lähtökohtien asettelusta, kuten ideasta tai näkökulmasta. Ennakkosuunnitteluun käsitän opinnäytetyöni pohjalta kaiken sen, mitä toimittaja tekee työssään ennen haastattelua tai juttukeikkaa. Urheilujutun voi tehdä hyvinkin valmiiksi tarvittaessa jo ennen haastattelua, mutta siihen vaaditaan hyvää taustoittamista ja tiedonhankintaa.

Yksittäisen toimittajan rooli ennakkosuunnittelussa on Aamulehden urheilutoimituksessa suurempi verrattuna lehden muihin toimituksiin. Toimittajat ovat enimmäkseen asiantuntijatoimittajia, jotka toimivat lehden linjaamien painopistelajien lajivastaavina. Urheilutoimittajat vastaavat omien lajiensa seurannasta ja pohtivat myös itse näkökulmia enemmän kuin lehden muissa osastoissa. Yleistä on sekin, että urheilutoimittajat ja -avustajat vinkkaavat toimitukselle ja uutispäällikölle juttuaiheita myös vapaa-aikanaan.

Urheilutoimittamisen erityispiirteet, kuten työn erityinen hektisyys, työn rytmi ja toimittajilta vaadittava asiantuntevuus, asettavat ennakkosuunnittelutyölle omat haasteensa. Urheilutoimittaminen painottuu iltoihin ja viikonloppuihin, koska suurin osa peleistä ja muista urheilutapahtumista on silloin. Arkipäivänä jääkiekon SM-liigapelin jälkeen jutun kirjoittamiselle jää aikaa noin tunti, joten ennakkosuunnittelulla on jutun onnistumisessa ratkaiseva rooli. Urheilujuttujen lukijat odottavat toimittajilta asiantuntemusta ja siksi urheilujuttujen taustatyö on merkittävässä roolissa.

Ennakkosuunnittelun suurin haaste on aika ja ajankäyttö. Urheilutoimittamisessa vähäinen kirjoittamisaika korostaa suunnittelutyön merkitystä. Kun juttu on hyvin suunniteltu etukäteen, on se myös vanhaa sanontaa mukaillen puoliksi tehty. Toisaalta siinä vaiheessa tulee esiin toisen iso haaste eli muutoksiin reagoiminen. Urheilutoimittaminen on

kuitenkin uutistystä ja toimittajan on hyvinkin pitkälle suunnitellulla juttukeikalla – esimerkiksi jossain palloilulajin selostuskeikalla – oltava kaikki aistit valppaina. Pitää tehdä havaintoja siltä varalta, että tapahtuu jotain merkittävää uutisoitavaa. Silloin täytyy luopua etukäteissuunnitelmista, vaikka niihin olisi uhrannut paljonkin aikaa.

Tulevaisuudessa Aamulehden urheilutoimituksessa pitää kiinnittää enemmän huomiota yhdessä tekemiseen. Toimituksessa on paljon erilaista osaamista, joka näkyy parhaiten isoissa graafisissa juttupaketeissa ja isoissa kisoissa, kuten olympiakisoissa. Haasteena onkin saada isojen juttujen tekemiskulttuuria myös päivittäisen tekemisen puolelle. Se vaatii sitä, että yksittäinen toimittaja tekee nykyistä tiiviimpää yhteistyötä kollegoiden, uutispäällikön, kuvaajien ja graafikon kanssa. Yhteistyötä voitaisiin harrastaa tarvittaessa, kuten esimerkiksi jotain erityisosaamista vaativien juttujen yhteydessä, enemmän muidenkin osastojen toimittajien kanssa.

Urheilutoimittamisen erityispiirteistä useat työvuorot aiheuttavat haasteita keskustelukulttuurin kohentamiseen. Käytännön työssä huomasin, että työskentely päivävuorossa oli haasteellista kahdestakin syystä. Ensinnäkin silloin ei yleensä ollut muita urheilutoimittajia työvuorossa, joten ei voinut myöskään keskustella aiheista. Aamun aluksi olisi toisaalta kaivannut jonkinlaista aamupalaveria, oli se sitten vain höpöttelyä toisten osastojen toimittajien kanssa. Toinen päivävuoroon liittyvä haaste oli se, että seuraavan päivän lehden urheilujutut päätettiin monesti vasta iltavuorolaisten tullessa töihin. Silloin tuli usein tehtyä turhaa työtä ja juttuja jäi pois, siirtyi tai niitä piti lyhentää.

Yksi jatkotutkimustarve aiheen tiimoilta voisikin olla se, pitäisikö Aamulehden urheilutoimituksen työvuoroja organisoida uudelleen ja miten se tapahtuisi? Se liittyisi tiiviisti urheilutoimituksen ennakkosuunnittelun ja yhteisen tekemisen kehittämiseen. Toinen jatkotutkimustarve voisi olla nämä isommat graafiset juttukokonaisuudet ja niiden työprosessin vertaaminen tavalliseen uutistytöön. Kolmas voisi olla tutkivan journalismin käytön lisääminen urheilutoimittajan työssä. Millaisia käytännön toimenpiteitä se vaatisi? Olisi myös mielenkiintoista kuulla lukijoiden mielipiteitä siitä, mitä Aamulehden urheilutoimitukselta odotetaan ja tutkia sitä kautta, miten toimitusta voisi kehittää.

LÄHTEET

Aineistolähteet:

Aalto, Pekka 2010. Urheilutoimittaja, Aamulehti, Tampere. Haastattelu 22.1.2010.

Honkala, Minna 2010. Urheilutoimituksen vastaava uutispäällikkö, Aamulehti, Tampere. Haastattelu 21.1.2010.

Makkonen, Keijo 2010. Työharjoittelupäiväkirja Aamulehdessä. 1.9.–18.12.2009.

Paasonen, Elina 2010. Urheilutoimittaja, Aamulehti, Tampere. Haastattelu 19.3.2010.

Salo, Tapani 2010. Urheilutoimittaja, Aamulehti, Tampere. Haastattelu 20.1.2010.

Teorialähteet:

Airaksinen, Tiina & Vilkka, Hanna 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.

almamedia.fi – Alma Media 2010. Sanomalehdet. Luettu ja tallennettu 28.1.2010. <<http://www.almamedia.fi/>>.

Hujanen, Jaana 2009. Kiinnostavaa vai tärkeää? Ihmisläheisen journalismin kaksi polkua. Teoksessa: Väliverronen, Esa (toim.). Journalismi murroksessa. Gaudeamus Helsinki University Press, Helsinki. Sivut 112–128.

Huovila, Tapani 2005. Toimittaja – tiedon etsijä ja vaikuttaja. WSOY, Helsinki.

Itkonen, Hannu & Ilmanen, Kalervo & Matilainen, Pentti & Jaskari, Liina 2008. Media urheilun tulkkina ja tekijänä. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.

Koljonen, Kari 2000. Asiamiesten selostuksista ammattilaisten analyysihin. Helsingin Sanomien urheilujournalismi vuosina 1973–1998. Tampereen yliopisto, Tampere.

Kotilainen, Lauri 1998. Hyvä lehtijuttu – kirjoittajan opas. Inforviestintä Oy, Helsinki.

Kotilainen, Lauri 2003. Parempi lehtijuttu. Inforviestintä Oy, Helsinki.

Kuutti, Heikki 2003. Tutkivan journalismin lisääminen. Toimituskäytäntö ja journalistikoulutus. Mediakoulutus, Jyväskylä.

Kustannus Oy Aamulehti 2010. Yritystiedot. Luettu ja tallennettu 28.1.2010. <<http://www2.aamulehti.fi/yritystiedot/>>.

Lintula, Anni & Valkama, Meri 2009. Nuoren toimittajan eloonjäämisopas. Ajatus Kirjat, Jyväskylä.

Miettinen, Jorma 1988. Toimitustyö. Journalistiksi suunnistautuvan oppikirja. Yliopistopaino, Helsinki.

Pietilä, Antti-Pekka 2007. Uutisista viihdettä, viihteestä uutisia. Median muodonmuutos. Art House Oy, Helsinki.

Pänkäläinen, Seppo 1998. Suomalainen urheilujournalismi. Liikuntatieteellinen seura, Helsinki.

Salminen, Esko 1998. Oivaltava toimittaja. Toimitustyön uudet mallit ja vaatimukset. Ajatus kirjat, Helsinki.

Suhola, Aino & Turunen, Seppo & Varis, Markku 2005. Journalistisen kirjoittamisen perusteet. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Kavén ei taio henkistä limaa ihmetuubista

Jalkapallo: TamU ja FC Honka kohtaavat cupin ratkaisukierroksilla kolmantena syksynä putkeen

KEIJO MAKKONEN
Aamulehti

Tampere Unitedin ja FC Honkan kohtaamisesta jalkapallon Suomen cupin ratkaisukierroksilla on ilmeisesti tulossa traditio.

Vuosi sitten TamU koki katekeran tappion puolivälierien jatkoajalla. Kausi 2007 päättyi sinipaitojen ikimuotoisiin tuplajuhliin.

TamU-vahtri Mikko Kavén kertoo, että viime vuodesta jäi hampaankoloon.

- Pohjan Antri joutui pelaamaan lopussa yksin toparina. Oltiin niin sipirikkoisia, että meillä loppui pelaajat.

Kiihkeissä kohtaamisissa on nähty myös ulosajoja. Toisissa marraskuun finaaleilla rankkarit ammuttiin tasavajalla, viime vuonna TamUn Rafinha ajettiin ulos jatkoajalla.

Lähtökohdat antavatkin odottaa Tammelassa kihelmöivää jännitysnäytelmää.

- Vauhdikkaita pelejä on aina Honkaa vastaan, tunnetila tulee varmasti olemaan korkealla. Yritetään luottaa omaan juttuun.

Juhlava päätös mielessä

Välieräjoukkueet päättivät urakansa jalkapalloliigassa viikko sitten tasapeleillä.

Molemmilla jäi liigakaudesta sopivasti hampaankoloon. FC

Mika Kaarther/TamU-lehden arkisto

Mikko Kavén on TamU:n maalil- la paljon vartijana.

Honka sai toisen peräkkäisen hopean, kun TamUn oli tyytyminen seitsemänteen sijaan.

Liigacupin kevyällä voittanut

Suomen cup

TamU vs. FC Honka

2008: Puolivälierä, Honka vei kotonaan Tapiolassa jatkoajalla maalein 2-0.

2007: Finaali, TamU voitti Finnair Stadionilla rankkarissa numeroin 6-4. Varsinainen pelaaja 1-1, jatkoajalla 3-3.

2006: Välierä, TamU hävisi HJK:lle vieraisissa välierän jatkoajalla 1-2. Honka hävisi Interille kotonaan 7. kierroksella rankkareissa 10-11.

TamU hakee nyt palkkaa ensi kauden eurokentille.

- Vaikkei ollut mikään huip-pukausi, niin nyt on mahdollista päästä finaaliin ja nostaa kannua.

- Europaikka olisi loistava homma, Kavén tiivistää pelin panokset.

34-vuotias luottoveskari arvostaa kauden huipennuksen korkealle.

- Cup on luonteenkaan jännä. Tunnetila nousee, mitä pidemmälle päästään. Välierissä kukaan ei halua hävitä, kun finaali häämmöittää.

Cup-finaalissa Kavén on ollut kahdesti. Vuonna 2001 hän torjui finaalissa Tammelassa, kun TamU hävisi Atlantikselle.

Kevyempää treenausta

Kolhuista kärsinyt TamU on hi-onut kivoita harkitusti.

Harjoituksissa valmentaja Ari Hjelmin johtamat joukot ovat keskittyneet akkujen lataamiseen.

- Lähinnä on pidetty viirettä yllä, hiiveä rääkki on turhassa vaiheessa.

- Henkinen puoli pitää saa-

da tarpeeksi kovaksi, liimanäp-pi kertoo.

Vaikka Kavén on TamU:n maalilla paljon vartijana, ei hän tarvitse henkisiä aineita mistään ihmetuubista.

- Lataus tulee automaattisesti Syryn cupin ratkaisupeleihin eri tavalla kuin keskiössä liiga-pelin. Se on minusta teeskente-lyä, jos joku muuta sanoo.

Tulevan pelin erikoislaatu-suudesta huolimatta, valmistau-tuminen ei normaalista paljon poikkea.

Esimerkiksi rankkareita ei ole pahemmin harjoiteltu.

- Maalivahdin näkökulmasta niiden treenaaminen on epä-luonnollista.

- En näe siitä mitään hyötyä. Pelitilanteessa paine on pelaajalla, Kavén kuittaa.

➔ Suomen cupin välierätottelu Tampere United-Honka kello 17 Tammelassa.

Tupsukorvien naaraslauma janoaa olympiamitalia Vancouverista

KELJO MAKKONEN
MIKA KANERVA, KUVAT
Asmulehti

Jääkiekko: Pirkanmaan
odennäköisimmät olympia-
dustajat treenaavat Tesomalla
a omalla ajalla. Viisi pelasi
Encouverin esikisoissa

Murskaavaa: Kaksi peliä SM-sarjassa, 36 maalia, eikä yhtään omiin. Sunnuntaina joukkue joutuu toistestiin, kun mestari Blues tulee vierailulle

Haaste: Pelit C-poikia vastaan kehittävät enemmän kuin SM-sarja. Miten maailman kovimmassa turnauksessa voi pärjätä ilman rutinia tosipeleistä?

Kovatoisimmissa SM-sarjapeleissä pitää tehdä nopeita ratkaisuja. Kohtaan itse pitää vauhtia yllä, ja se siirtyy kansainvälisiin peleihin.

Harjoittelen monipuolisesti erilaisista laeista ja punnista loikkajoukkueen kanssa.

Ei tullaan meni ihan hyvin, kun saatiin pronssi. Omaista oli kiva nähdä kansainvälisen vauhdin taso. En ole vielä mennyt USA:ta ja Eurooppaan vastaan.

Mielummin pelaisin SM-sarjassa pienemmillä joukkumuajilla. Ollisi parempi, jos hyvät pelaajat jättäisivät tuisemmin. Jokaikseen pelaisin ei saa kaikkea irta. Jos ei, valkua kuinka yrittäisi.

Miksi joku vastustajat ilmoit-
taa kaulaan, kun he eivät saa
edes koskea kiekkoon?

Harjoituksissani mälä ja
huolellisuus ovat selvästi li-
sääntyneet olympiakisojen
vuoksi. Suurempi tavoite tuo
määrävoimat.

SM-sarjan pelit ovat välillä yhden paan pelaamista, mutta on tukkojakin peliä. Pelit poikia vastaanovat varmasti lisää kovuutta. Vaincuoversia ajettiin omistusseuran sisäin maajoukkueen pelitapa.

Sain pelailla joka pelissä ja plussana tuli ensimmäinen maali Kanadalla vastaan. Olympialaiset eivät juuri muuta treenaamista. Käyn töissä normaalisti ja kevostakin pitää huolehtia.

MM-sarjassa pit-
täisi olla paremp-
taso. Viime vii-
konlopuun peiteis-
ei kauheasti hyötty ole.
Harjoittelten meikkin kaikki-
pa päivällä kahdesti. Yksi lepou-
paiva viikossa ja välillä huilau-
sua on tarve. Omien treenien
lisäksi käyn Sammon lukion
aamujäilyä ja lenkilla.

Vancouverin estuurnaus me-
ni ihan ok ja pelasin tasies-
ti joka pelistä. Viime kevään
MM-kisat jäivät väliin selkä-
vaivojen vuoksi.

LINDA VALIMÄKI

55 Pidän maagista koepesteistä alkua loppukokouksiin. Valmentajan vaihto on tuonut uusia tulkintoja muuttanut ilmapölyä positiiviseksi semmaksi.

Kovien pelien rutiniin on ollut ongelmuna pidempään SM-sarjassa pitäisi muuttaa niin, ettei alkua menisi turhutelemaan. Vancouveriin tärähtävät kolopäävaivat omalla jalalla. Kynnänpöytäkirjoitusta, joten kunnat eivät olekin riittä jättämässä harjoittelun.

MARI SAARIN

Omalla ajalla pitää tehdä tup-
laten töitä, että pystyy mukana
kansainvälisessä kytyssä.
SM-aloitusta on turhan
epitään. Kaikkia peleistä
pystyy kuitenkin kehittämään
itsensä, kun asennoituu oikein
Marras-joukkueessa
olympiloujoukko pelaa 14 peliä
C-pölkien SM-joukkueita vastaan.
Näistä riittää meille vastaan-
tusta ja harjoitusta.

Hyökkäys 20 vuotta
 Sanavikset:
 24. kuita (-09) ja
 jensi (-07).
 94-alkusajan
 edustajien välis
 58-09. Seikkain
 maantellua.
 Enklosta: Espoon Bluesin kas-
 vity sirtyi taku kaudeksi Tampe-

Hyökkäjä, 21 vuorokautta.

Saavutukset: Kallio MM-pronssi (-06 ja -09), SM-kulta (-06) ja hopea (-09). Puidustuspöytäkirja (2006) ja pöytäkirja (2009).

Ennen: Viikariväläinen on pelannut Niagara Universityssä (USA) ja Kitchenerissä (CAN).

Saavutukset: Kaksi SM-hopeaa, kaksi A-tiyyön SM-kultaa, A-tiyyön paras taistaja (08-09), puolestajalo (08-09).

Ilmaoikeus: Ilmaoikeus.

Enkiloista: Yliolajaveli, syntynyt ja Nokiella varttunut, on varttunut ja vaihtoi toissa syksyna Tapparaan ilvekseen.

Saavutukset: SM-kulta (06) ja koki hopeaa. All-stars-hyökkäilyä ja maailmankartat (08-09); 22 maadollista.

Saavutukset:
MM-pronssi
(-04, -08 ja -09),
olympialoinen
(-06), SM-kulta (-06),
yhdeksän SM-mita-
lia Naisten maastokulta (13),
Erikoista: Kangasalan Voiton
kuvasati on tehnyt voittomaal-
kasvatti on MM-pronssipelissä

Saavitukset:
kolme MM-prons-
sia (-04, -08 ja -09),
MM-kisojen paras
puolustaja (-08),
Kaksi SM-kultaa
(-06 ja -07), 104 maastelu-
Erikoista: Lempälän Kisan va-
vatti palasi ilvekseen SKIF Nizh-
Novgorodista (RUS).

Julma leikkuri iskee Suomen mäkimaaajoukkueeseen Rukalla

Mäkihyppy: Maailmancupin alkukaudesta vain neljä paikkaa

KEIJO MÄKKÖNEN
Aamulehti

Janne Ahosen ja Janne Happonen paluun jälkeen mäkimaaajoukkue hakee voittoa. Silti siellä kiristellään hampaita.

Viime talven ja kesän heikohkon menestyksen vuoksi Suomella on vain neljä maapaikkaa alkukauden maailmancupin Onneksi avauksia hypätään Rukalla, jonne isäntämaa sai nimeä kahdeksan hyppääjää.

Päävalmentaja Janne Väätäisen valitsi Ounasvaaran ensimmäisen kisojen jälkeen joukkueen Rukalle. Mäkihyppyjoukkueeseen pääsivät Ahosen ja Happonen lisäksi Ville Larinto ja Harri Olli.

Viime kauden menestyjistä Martti Hautamäki ja Kalle Keituri putosivat kansalliseen ryhmään. Sen täydentävät Kai Kovaljeff ja Sami Niemelä.

Kuusamossa joukkueeseen iskee julma leikkuri, kun cupkiertuetta jatkaa vain neljä miestä. Loput haavevat vauhtia porraasta alemmalla – Continental cupin kisoista.

Päävalmentaja Väätäinen on sanonut, että luonnollisin tapa

Tausta

Suomen mäkitoivot

Janne Ahonen

32-vuotias lahtelainen hakee puurtua henkilohtaita olympiamitalia Vancouverista. Saavutukset: Olympia: 2 joukkuehopeaa, MM: 5 kultaa (3 joukkue), 3 joukkuehopeaa ja 2 pronssia (1 joukkue). Lentomäen MM: 2 hopeaa, 2 pronssia, MC: 2 voittoa, 36 osakilpailuvoittoa, 5 Keski-Euroopan mäkitoukko voittoa.

Arvio: Voitti muurommalla SM-kultaa ja oli Rovaniemellä lumikauden avauksessa toinen. Joukkueen varmin hyppääjä.

Janne Happonen

25-vuotias kuopilainen teki läpimurron hankalittaneet Rukan kisoja. Kisoja on siirretty, tyypistetty tai peruttu. Ratkaako mäkioukkuematkat olosuhteiden? Aamulehti arvioi mäkioukkueen kimurantia tilannetta.

Arvio: Kuka putoaa? Kuka jatkaa? Kerro oma mielipiteesi! Mäkioukkueesta osoitteesta aamulehti.fi/uutiset/urheilu.

Arvio: Oli kesä-GP:n toiseksi paras suomalainen ja otti SM-pronssia. Saattaa hakea vauhtia Continental cupista.

Ville Larinto

18-vuotias lahtelainen teki viime vuonna läpimurron mäkielästä. Oli Liberecin MM-kisojen paras suomalainen. Saavutukset: MM: 7 ja 12.

Olympia: 3 hopeaa (2 joukkue), 1 pronssi, MM: joukkuekulta, 3 hopeaa (2 joukkue), Lentomäen MM: pronssi, MC: 3, (01-02, 04-05), 16 osakilpailuvoittoa.

Arvio: Ei juhlunut kesällä, mutta oli Rovaniemellä kolmas. Voi syryttää Olin tai Happonen.

Harri Olli

24-vuotias rovanienläinen oli viime kauden paras suomalainen maailmancupissa. Voitti loppukaudesta kolme osakilpailua.

Saavutukset: MM: hopea (07), Olympia: joukkuehopea (08), MC: 4, (08-09), 3 osakilpailuvoittoa. Arvio: Oli kesä-GP:n yhteispis-

teissä parhaana suomalaisena kuudes. Jäi Rovaniemellä yhdeksänneksi, joten Rukalla pitää onnistua.

Matti Hautamäki

28-vuotias mäkioukkueen toinen konkari. Tassainen uutainen oli viime talven cup-kisojen paras suomalainen. Saavutukset: Olympia: 3 hopeaa (2 joukkue), 1 pronssi, MM: joukkuekulta, 3 hopeaa (2 joukkue), Lentomäen MM: pronssi, MC: 3, (01-02, 04-05), 16 osakilpailuvoittoa.

Arvio: Ei juhlunut kesällä, mutta oli Rovaniemellä kolmas. Voi syryttää Olin tai Happonen.

Kalle Keituri

25-vuotias Saksassa asuva lahtelainen nousi viime talvena mäkimaaajoukkueeseen. Oli neljästi kymppisissä maailmancupissa.

Saavutukset: MM: 29, ja 31, (08), MC: 21, (08-09), parhaimmillaan 4. sija. Nuorten MM-pronssi.

Arvio: Vaikuttaa olevan tian tasapaksu kärkitaistoihin. Jatko maailmancupissa vaatii loistohippyä tai muiden epäonnea.

Kai Kovaljeff

24-vuotias Tampereläinen syntynyt leksalainen on joukkueen jokerikortti. Oli kevätkaudella kahdesti maailmancupin pisteillä.

Saavutukset: MC: 53, (08-09), parhaimmillaan 17. sija. Nuorten MM: 31, (yhdistetty). Arvio: Oli Rovaniemellä peräti neljäs, mutta ilman superylätystä jatkaa Rukan jälkeen Continental cupissa.

Sami Niemelä

18-vuotias rovanienläinen vaniemäläinen on tulevaisuuden nimi. On ollut neljästi maailmancupissa 30 parhaan joukossa.

Saavutukset: MC: 72, (07-08), parhaimmillaan 27. sija. Nuorten MM-joukkuepronssi. Arvio: Huippulahjakkuus ei mahdu vielä kivkovaan joukkueeseen.

Pelaajat, kunnioittakaa toisiaanne, Aravirta vaatii

Jääkiekko: Jokerien nuoren hyökkääjän loukkaantuminen pelästyi Hakametsässä

Tappara	5
Jokerit	1

TAPANI SALO,
KEIJO MÄKKÖNEN
Aarnulehti

Tappara otti komean voiton Jokereista, mutta tamperelaisten hienoa iltaa hinumensi Tuukka Mäntylän Jokerien Ilmari Pitkäsen päähän osunut taklaus.

Kauden ensimmäistä liigaotteluaan pelannut Pitkänen, 19, jäi Mäntylän jyrän alle heti helisinkiläisten hyökkäyssivuviran jälkeen.

– Muistan, kun ajoin sisään hyökkäysalueelle. Seuraava muistikuva on, kun läikäri kysyvointiani, Pitkänen kertoi. Mäntylän ja Pitkäsen rajukolarari sattui toisen erän kuudennessa minuutilla. Pitkänen mennessään useamman minuutin pitkästä jaksosta taklauksen jälkeen.

– Joku kysyi minulta, että mennäänkö paareilla vai keuhko kivelemään. Sanoin, että ei, vaan mennä paareilla, Pitkänen selosti tapahtumia. Pitkänen valittiin päänsärkyä ja hampaiden ”hölypötyä”.

Olit kuulemma sylkenyt verta pukukopissa?

– No, nättiä sattui. Sain aivotärähdyksen ja hampaslääkärillä nytään poiketa, mutten usko, että tästä sen ihmeempää seuraamuksia on.

Tapparan puolustaja Pekka Saravo oli illan paras pelimies. Hän joutui urakkahommiin, kun pakkipari Mäntylä sai pelirangaistuksen taklauksestaan.

– Karsoin tilanteen jäähallin videoseeniltä. Ikävää, että se osui vähän kavertia päähän. Koskaan ei toivoisi kenenkään loukkaantuvan, Saravo tuumasi.

Otteluväijä Pekka Rindelin mielestä tapaus oli selvä.

– Mielestäni Mäntylän käyttäminen pelirangaistus (5+20 minuuttia) oli oikea tuomio. Tapaus menee videotuomari Niki Anderssonin tutkintaan. Viimeistään lauantaina kuullaan mahdollisista lisärangaistuksista, Rindell selvitti.

Jokerien valmentaja Hannu Aravirta varti pelaajilta toisten sa kunnioittamista.

– Tuollaiset puun takaa tulevat taklaukset ovat erittäin vaarallisia. Joskus 1970- ja 1980-luvulla tilanne oli ihan erilainen, mutta nykyään vauhdit kaukaloissa ovat niin kovia, että joskus käy vielä todella huonosti. Ris-

pektiä pelaajat, kunnioittakaa kaverianne, Aravirta vaatii.

Pentikäinen tolpuu

Tapparan puolustaja Arte Pentikäinen sattu tiistaina Porissa, kun Ässien hyökkääjä Severi Sillanpää taklasi hänet selästä päin päätylauoituusta.

Pentikäinen selvisi pahalta näyttäen tilanteesta onneksi. Hän ehti vaimentaa törmäystä käsillään, eikä lyö-

nyt päätänsä laitaan. – Pelästyttyä aluksi, kun sormista lähti tunto. Olen katsonut tilanteen keuhko videoita ajattelin, että parimpi olla kiusaamatta itseään enempää.

Pentikäinen pelasi jälle jostorstaina Tapparan aamutreenissä, alle 40 tuntia Ässät-pelin jälkeen, mutta seurasi illan pelin katsomosta.

– Pentikästä taklannut Ässien hyökkääjä Severi Sillanpää

sai yhden ottelun pelikiellon ja oli sivussa, kun Ässät pelasi torstaina Oulussa. Pelikiellon pituuteen Pentikänen ei halunnut ottaa kantaa.

– Antaa ammattilaisten päättää tuomiot, ei jätännyt mitään hampaankoloon, hän kuittasi.

Verkossa

→ Katsopelin maalit: aarnulehti.fi/kiekko

Lehto torjui ja Goren tehoili

TAPANI SALO
Aarnulehti

Maalivahdi Mika Lehto palasi neljän ottelun hulin jälkeen mahtivireessä Tapparan maalille.

Lehto torjui peräti 39 laukausta. Vain Jokerien Esa Pirnes sai kerran kiekon muurimaisen tamperelaishuoln taakse.

Toisessa erässä Tapparan alivoimapelin laatusa testattiin

Tuukka Mäntylän viisiminuuttien aikana. Alivoima toimi hienosti ja Lehto kopsasi erässä yhteensä 17 kiekkoa.

Tapparan kanadalainen tilapääpu Lee Goren oli jälleen mainio. Hän oli toisena syöttäjänä Tapparan avausosumassa ja laukoi hienolla jäänuolaisella 3–1-maalin Jokerien verkkoon.

– Tämä oli kauden paras pelimme. Paketti pysyi ensimmäisen kerran kassassa 60 minuuttia Hakametsässä.

tia, mainion ottelun Tapparan puolustuksessa urakoinut Pekka Saravo sanoi.

Nuori hyökkääjä Niclas Lucentius oli kaksi kertaa oikeassa paikassa. Hän iski tamperelaisten toisen ja viidennen maalin.

Jokerit jät taas kerran Tapparan jalkoihin Tampereella. Narripaidat ovat hakaneet kuuden viime kauden aikana vain yhden cyden pisteet Tapparan ja Hakametsästä.

Paineet Mäkäräisen ja veteraani Puurusen harteilla

Ampumahiihto: Vancouveriin jo valittu Kaisa Mäkäräinen ottaa alkukauden varovasti

KEIJO MAKKONEN Aamulehti

Suomen ampumahiihto on ollut pitkään alamaissa. Menestys on ollut viime vuodet harvojen huippukisailijoiden varassa.

Siksi Ampumahiihtoliiton tavoite Vancouverin olympiala-kuille häikäydyttiä.

– Virallinen tavoite on mitali, yksi pistesija ja kolme urheilijaa 20 joukkoon, päivälmentaja Jonne Kähkönen kertoo.

Mahdolliset vierastjoukkueet tähtäivät kymmenen sakkia.

Käytännössä ainoat ampumahiihtäjät, joilla on Vancouverissa menestysmahdollisuuksia, ovat Kaisa Mäkäräinen ja viime talvena paluun luvulle tehnyt Paavo Puurunen.

– Tavoite on kova, mutta urheilijoilla on aikaa ja täytyy huolehtia. Jos mitaleita joutuu niskaan haluaa heittää, niin se on veteraani Puurunen, Kähkönen sanoo.

Polttooperaation jälkeen
Kaisa Mäkäräinen taisteli viime kaudella takaa-ajon MM-neloseksi ja kahdesti maailmancup-kisain kakkoseksi.

Nyt kauden on erilaiset lähtökohdat.

Pölyn tähtystysleikkaus toi treeniin kompromisseja.

– Harjoituskausi on ollut kevästä asti erilainen, joten en ole alkukauden kisoja tuloksellisesti miettinyt, Mäkäräinen tuumaa. Alkuvuosi polvi on hieman oireillut, mutta Mäkäräisen mukaan sen kanssa tulee toimeen.

Mikäli vaan tauluihin osuu, niin se monesti riittää. Sinne on huono keksä jaloista selityksiä.
Kaisa Mäkäräinen

– Mikäli vaan tauluihin osuu, niin se monesti riittää. Sinne on huono keksä jaloista selityksiä.

Henkilä apua
Mäkäräinen valittiin ainoana lajissaan Vancouverin kisajoukkueeseen jo toukokuussa.

Aikainen kisalippu ei vaikuttanut 26-vuotiaan ristiärvälä-

Fakta

Ampumahiihtäjien kauden alku

Kotimaan ampumahiihtokausi starttaa viikonloppuna Kontiolahdella, huiput kisasivat Oloksen FIS-hiihdoissa.

Vikolla kilpailaan kansainvälisissä kisoissa Oloksella, viikonloppuna Kontiolahden GP-kisoissa.

Maailmancup alkaa 2–8 joulukuuta Ruotsin Östersundissa.

A-maajoukkueessa on viisi urheilijaa: Mari Laukkanen, Teija Lehtimäki, Kaisa Mäkäräinen, Timo Antila ja Paavo Puurunen.

sen harjoittelua. Kilpailukautteen se toi henkistä apua.

– Nyt ei tarvitse antaa näyttöä. Voi jättää startteja väliin, jos on tarve, Mäkäräinen sanoo. Olympiakisat ovat Mäkäräiselle kauden päätavoite.

Alkukauden maailmancup luo pohjan Vancouverin odotuksille.

– Ennen joulua olisi henkisesti tärkeää saada muutama tuloksellisesti hyvä kisa.

Viestit avainasemassa

Suomella on kansainvälisen ampumahiihtoliiton (IBU) kriteerien mukaan viisi olympiapaikkaa naisilla ja viisi miehillä.

Kisoihin lähtee täysi joukkue, jos viestissä on realistinen mahdollisuus kymppisakkiiin.

– Ei kannata valita neljää ja toivoa, että pysyvät terveenä. Se on totta kai selvää, ettei sinne turisteja lähde, Jonne Kähkönen painottaa.

Maajoukkuehuiput aloittivat kautensa sunnuntai Oloksen FIS-hiihdoissa vahvasti.

Mäkäräinen oli 10 kilometrin vapaalla 24. hviuten esimerkiksi Aino-Kaisa Saariselle vain 96 sekuntia.

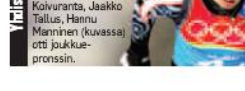
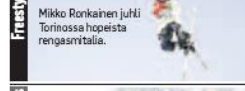
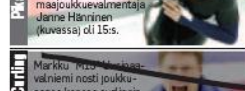
Puurunen oli miesten 15 kilometrillä kymmenes.

Ampumahiihdon A-maajoukkueessa on vain kolme naista ja kaksi miestä.

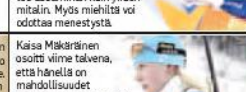
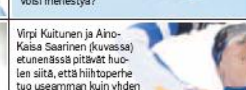
– Osa olympiaehdokkaita halusi treenata ryhmän ulkopuolella, Kähkönen kertoo.

Kohti Vancouveria – lähtölaskenta 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

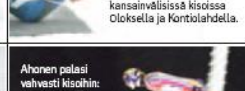
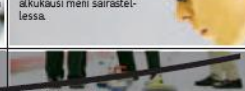
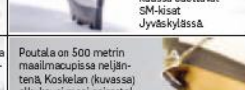
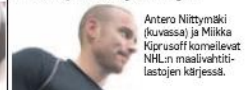
Torinossa 2006

Vancouverissa 2010

Mitä tapahtuu juuri nyt?

Pyynikin isännät liittivät hurjaan voittoputkeensa lisäpalkin

Koripallo: Pyynnöillä ratkaisijoita laajalla rintamalla, voiton siemen kylvetiin vaihtopenkiltä

Pyrinmä	88
Korihait	73

KELJO MÄKKÖNEN
Aamulehti

Tampereen Pyrinmä ei löytynyt pelikentän parempaan ja jättäen Korihaita tappioon. Syksyllä Korihait voitti Pyynnön voittoa.

Samalla Pyynikin isännät jatkoivat hurjaa voittoputkeaan. Peräkkäisiä voittoputkeja runkosarjassa on nyt 17.

Edellinen tappio tuli 11. helmikuuta Joensuun Katajaa vastaan. Sen jälkeen Pyrinmä hävisi viime kaudella vain kolme kertaa.

– Meillä on kritisoitu siitä, että emme ole pelanneet hyvin. En tiedä, mitä muuta (voittojen lisäksi) oikein pitäisi tehdä. Pyynnön valmentaja Pietti Poikola ihmetteli pelin jälkeen.

Korihait terävänä alussa
Helppoa voittoa ei tullut, sillä kotijoukkueen pelaajat olivat kokenut kovan tappion. Yhteistyö oli kuitenkin erittäin hyvää. Loppuun asti peli oli tasainen.

Poikola koki kuitenkin ratkaisevalla hetkellä läikköä isäntien asemaisuuteen. Muutosta huusivat niin takkikka kuin kokoonpanokin.

– Vaihdettiin kentälle uusia miehiä ja pelatun äärettömän hyvää miespuolisuutta. Heino ensimmäisen puoliskon, Poikola suutauti.

Uutta viraa Pyynnön pelin

Kenneth Lowe irvistää Korihaiden Josh Gomerin käsittelyä, mutta nauttii siitä 15 pistettä.

toivat penkiltä Jesse Niemi ja Joni Harjula. Myös alussa uinut jenkki Damon Williams sai pelinsä kulkemaan.

Vasta 19-vuotias Niemi teki tärkeitä ristejä, otti neljä levy-palloa ja tehti 11 pistettä. Sitä ennen hyökkäysreihor olivat kahes kokonaan Kenneth Lowe en varassa.

Korihait voitti jaksen loppu 23-2 ja jätti neljän kaudella puhtaan ja jätti neljän kaudella puhtaan. Toisella jaksolla vieras otti neljä pistettä, mutta ei ollut edes rinnalla.

Kivoja klippelä
Taiste lun taantua Poikola kiiteli pelin tasoa ja aggressiivisen miespuolisuuden toimivuu. Voitosta huolimatta hän näki pelissä paljon kehittettävää ja jatkoi kiitosta vastustajalle.

– Mukava pelata sellaista jouduttua vastaan, joka rakentaa virheitä. Saadaan kivoja klippelä treeneihin katseltavaksi. Tässä on vielä 39 peliä kautta jäljellä. Poikola muistutti.

Tausta

Useita ratkaisijoita

Pyrinmä voitti pelin joukkueena, sillä löytyi joka jaksolle oma ratkaisijansa.

Avausjakson korinlento oli Lowe ja toisen asteen Niemi. Korihait pelasi hyvin ja Williams, joka oli tullut pelaamaan, pelasi sisällä korilla.

Päätös
Yhteensä 27 pinnaa rakennatut Chris Hester ja 12 levyä pelailoa poimivat Olli Ahvenniemi.

Vihdeseurvo ****

Korihaiden luona Jyri Lehtonen piti joukkueensa esitystä mukimennevänä.

– Meillä on tavoitteena, ettei pelata sellaisia kivoja, joita ei ole harjoiteltu. Tärkeintä on tässä vaiheessa saada oma peli kuntoon.

Luokitellut ilmoitukset

Koulutus

Kursit ja valmennukset

Koulut ja opistot